

**RESİM İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN
YAŞAM DOYUMLARININ YORDAYICILARI OLARAK İŞSİZLİK
KAYGILARININ VE UMUT DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Umut Kor

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ... (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Umut
Soyadı : Kor
Bölümü : Resim-İş Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi : 25/12/2024

TEZİN

Türkçe Adı: Resim İş Eğitimi Lisans Programı Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak İşsizlik Kaygılarının ve Umut Düzeylerinin İncelenmesi

İngilizce Adı: An Examination of Unemployment Anxiety and Hope Levels as Predictors of Life Satisfaction of Art Education Undergraduate Program Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Umut Kor

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Umut Kor tarafından hazırlanan “ Resim İş Eğitimi Lisans Programı Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak İşsizlik Kaygısı ve Umut Düzeylerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Murat Aslan

(Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Reyhan Gemalman

(Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Berna Aslan

(Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 24/10/2024

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban Çetin

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

**RESİM İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN
YAŞAM DOYUMLARININ YORDAYICILARI OLARAK İŞSİZLİK
KAYGILARININ VE UMUT DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Umut Kor
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Aralık 2024

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Resim iş eğitimi lisans programı öğrencilerinin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak işsizlik kaygısı ve umut düzeylerinin incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri işsizlik kaygısı ölçeği, sürekli umut ölçeği, yaşam doyumu ölçeği ve araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formundan elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin üç farklı coğrafi bölgesindeki üç devlet üniversitesinde öğrenim gören 306 resim öğretmenliği öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 21.40 tır. Çalışma grubunun oluşturulmasında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre resim öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin yaşam doyumlarını, işsizlik kaygısı ve umut yaklaşık %31 oranında etkilemektedir. Bununla birlikte öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri, cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşanan yerleşim yeri, iş tecrübesi ve algılanan gelir düzeyine göre incelenmiştir. Öğrencilerin, gelir düzeyine göre yaşam doyumu puanları, iş tecrübesi ve gelir düzeyine göre umut puanları, cinsiyete göre işsizlik kaygısı puanları istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Araştırmanın bulguları alan yazın ışığında tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Kaygısı, Umut, Yaşam doyumu

Sayfa Adedi : xii+70

Danışman : Doç. Dr. Murat ASLAN

**AN EXAMINATION OF UNEMPLOYMENT ANXIETY AND HOPE
LEVELS AS PREDICTORS OF LIFE SATISFACTION OF ART
EDUCATION UNDERGRADUATE PROGRAM STUDENTS
(M.S. Thesis)**

Umut Kor

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2024

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the levels of unemployment anxiety and hope as predictors of life satisfaction of undergraduate art education program students. In this direction, relational screening method, one of the quantitative research methods, was preferred in the study. The data of the study were obtained from unemployment anxiety scale, trait hope scale, life satisfaction scale and personal information form developed by the researchers. The study group consisted of 306 art education students studying at three state universities in three different geographical regions of Turkey. The average age of the study group was 21.40. Convenient sampling method, which is one of the non-random sampling methods, was preferred in the formation of the study group. Correlation analysis, multiple regression analysis, independent sample t test and one-way analysis of variance were used in the study. According to the results of the study, unemployment anxiety and hope affect the life satisfaction of art teaching undergraduate program students by approximately 31%. In addition, students' life satisfaction, unemployment anxiety and hope levels were analyzed according to gender, grade level, place of residence, work experience and perceived income level. The findings of the study were discussed in the light of the literature and various suggestions were presented.

Key Words : Unemployment Anxiety, Hope, Life Satisfaction

Page Number : xii+70

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Murat ASLAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
SİMGERLER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Alt Amaçları	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Araştırmanın Varsayımları.....	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Yaşam Doyumu	7

2.1.1. Yaşam Doyumunun Boyutları	8
2.1.2. Yaşam Doyumu Yaklaşımları	10
2.1.2.1. Ereksel Kuram	10
2.1.2.2. Etkinlik Kuramı	10
2.1.2.3. Tavandan Tabana ve Tabandan Tavana Yaklaşımı.....	10
2.1.2.4. Yargı Kuramı.....	11
2.1.3. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	11
2.2. Umut.....	12
2.2.1. Umut Teorisi ve Temel Bileşenleri	13
2.2.1.1. Amaç (Goal)	13
2.2.1.2. Amaca Götüren Planlama (Pathways).....	13
2.2.1.3. Kendini Motive Etme (Agency)	14
2.2.2. Umudu Etkileyen Faktörler	14
2.2.2.1. Bireysel Faktörler	14
2.2.2.2. Sosyal Faktörler.....	14
2.2.2.3. Biyolojik Faktörler.....	15
2.3. Kaygı.....	15
2.3.1. Durumluk Kaygı	16
2.3.2. Sürekli Kaygı.....	17
2.3.3. Kaygının Nedenleri	17
2.4. İşsizlik.....	18
2.4.1. İşsizlik Türleri	19
2.4.1.1. Açık İşsizlik	19
2.4.1.2. Geçici İşsizlik	20
2.4.1.3. Mevsimsel İşsizlik	20
2.4.1.4. Yapısal İşsizlik.....	20

2.4.1.5. Konjoktürnel (Dönemsel) İşsizlik.....	21
2.4.1.6. Gizli İşsizlik.....	21
2.4.1.7. Sürekli Durgunluk.....	22
2.4.1.8. Genç İşsizlik.....	22
2.5. İşsizlik Kaygısı.....	23
2.5.1. Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı	24
2.5.1.1. Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ile İlişkili Faktörler	26
BÖLÜM III	28
YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Yaşam Doyumu Ölçeği	29
3.3.2. Sürekli Umut Ölçeği.....	30
3.3.3. İşsizlik Kaygısı Ölçeği.....	30
3.4. Verilerin Toplanması.....	30
3.5. Verilerin Analizi.....	31
BÖLÜM IV	33
BULGULAR	33
4.1. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	34
4.2. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	36
4.3. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	40
BÖLÜM V	45

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	45
5.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	50
5.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler	51
KAYNAKLAR.....	52
EKLER.....	62

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Toronto Üniversitesi Yaşam Doyumu Boyutları</i>	9
Tablo 2. <i>Arsovski ve Stojkovic Yaşam Doyumu Boyutları</i>	9
Tablo 3. <i>Genç İşsizliğin Nedenleri</i>	23
Tablo 4. <i>Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler</i>	29
Tablo 5. <i>Değişkenlere İlişkin Korelasyon Değerleri</i>	33
Tablo 6. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Umut ve İşsizlik Kaygısı</i>	34
Tablo 7. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	34
Tablo 8. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İş Tecrübesine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	35
Tablo 9. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Yerleşim Merkezine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	35
Tablo 10. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	36
Tablo 11. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Gelir Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	36
Tablo 12. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	37
Tablo 13. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının İş Tecrübesine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	37
Tablo 14. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyine göre Anova Testi Sonuçları</i>	38

Tablo 15. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyine göre Anova Testi Sonuçları</i>	39
Tablo 16. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Sınıf Düzeyine göre Anova Testi Sonuçları</i>	39
Tablo 17. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	40
Tablo 18. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	41
Tablo 19. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Yerleşim Yerine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	42
Tablo 20. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	43
Tablo 21. <i>Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları</i>	44

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ILO	International Labour Organization
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sokrates, insanların temel amacının mutlu olmak olduğunu ileri sürmüş ve bu nedenle mutluluğun insanlar için önemli ve büyük bir hedef olduğunu belirtmiştir. Ancak, yaşamın kontrol edilemez faktörlerini dikkate aldığımızda, mutluluğa ulaşmanın zor bir süreç olduğu ifade edilebilir çünkü mutluluğun birçok bileşeni bulunmaktadır. Bu bileşenlerden biri de yaşam doyumdur (Kılınç & Uzun, 2020a). Diener (2000), yaşam doyumunu "özel iyi oluşun bilişsel bir bileşeni ve kişinin yaşamı ile ilgili bilişsel yargıları" olarak tanımlamıştır. Bu tanımdan hareketle, özel iyi oluş kavramının mutluluk kavramı ile eşdeğer olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Kılınç & Uzun, 2020b). Özel iyi oluş, olumlu duygular, olumsuz duygular ve yaşam doyumu gibi üç bileşenden oluşmaktadır (Dağlı & Baysal, 2016). Yaşam doyumu, kişinin tercih ettiği ölçütler doğrultusunda genel bir yaşam kalitesi değerlendirmesi yapması şeklinde açıklanabilir (Diener & Suh, 1997; Shin & Johnson, 1978). Bu süreçte, birey içinde bulunduğu koşulları belirli standartlarla karşılaştırarak memnuniyet düzeyini değerlendirir ve ne derece doyum aldığına dair bir yargı oluşturur (Diener, Emmons, Larsen & Griffin, 1985). Bu bağlamda yaşam doyumu, bireyin mevcut durumunu ve beklentilerini karşılaştırması olarak nitelendirilebilir (Haybron, 2004). Yaşam doyumu, bireyin yaşam kalitesini değerlendirdiği kriterlere göre belirlenir (Shin & Johnson, 1978). Appleton ve Song (2008), yaşam doyumunun altı farklı yaşam bileşeninden oluştuğunu ifade etmişlerdir. Bu bileşenler; gelir düzeyi, sosyal statü, sahip olunan imkânlar ve sosyal hareketlilik, refah koşulları, mevcut devlet politikası ve çevre, aile ve sosyal ilişkilerdir. Bu bileşenlere bakılarak kişilerin iş yaşamının yaşam doyumu için önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Ancak günümüzde tüm dünya da özellikle gençler arasında işsizliğin önemli bir sorun haline geldiği söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında üniversite öğrencileri için üniversite sonrasında işsizliğe dair kaygının oluşması olası bir durum olarak

görülmektedir. Bu durumda üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısının yaşam doyumunu etkileyen bir faktör olabileceğini akla getirmektedir.

Alanyazın incelendiğinde işsizlik kaygısı, yeni mezun olmuş, iş arayan veya çalışmakta olan bireylerin, kendi sebeplerinden veya diğer etkenlerden dolayı gelecekte iş bulamama veya mevcut işlerini kaybetme olasılığını düşünerek olumsuz duygular beslemeleri olarak tanımlanır (Sezer Akgün, 2019). Ülkemizde, işsizlik kaygısı üniversite öğrencileri arasında en sık karşılaşılan kaygı türlerinden biri olarak belirtilmektedir (Yurdakul, 2006). Bu kaygı bireyin yaşam doyumunu ve hayata bakış açısını olumsuz etkilemektedir (Şahin, 2008).

Türkiye'nin genç nüfusunun yüksek olması, üniversite öğrencilerinin mezun olduklarında iş bulma konusunda kaygı duymalarına neden olmaktadır. Bu durum, mezun olduklarında işsizlikle karşılaşma endişesi taşıyan öğrencilerin yanı sıra, sadece mezun olma hedefine odaklanan bireyler arasında da görülebilir. İşsizlik kaygısı, öğrencilerin okudukları bölüme bağlı olarak farklılık gösterebilir ve iş bulma olasılığı yüksek olan bölümlerde bu kaygı daha az olabilir (Arslan, 2015). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında ekonomideki istihdam zorlukları, sosyal ve çevresel baskılar, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, bilgi ve beceri yetersizliği gibi etmenler bulunmaktadır (Tekin, 2015).

Alanyazın incelendiğinde bireylerde yaşam doyumunu pozitif yönde etkileyen ve işsizlik kaygısının negatif etkisini tamponlayabilecek bir başka değişken ise umuttur. Umut, olumlu gelişmelerin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilir (Ata vd.,2021). İnsanoğlu yaşamı boyunca karşılaştığı zorluklarla başa çıkmasına yardımcı olan ve hayata devam etmesi için nedenler sağlayan bir duygudur. Umutsuzlukla yaşamak oldukça zordur; umut, bir kişiyi yaşama bağlayan bir tutkudur. Umut, insanların gelecekteki durumunun daha iyi olacağına dair inançlarını ifade eder ve beklenti ve tahminleri içerir. Türk Dil Kurumu, umut kavramını "beklenen veya gerçekleşeceği düşünülen şey" olarak tanımlamıştır (TDK, 2024). Staats ve Stassen'in (1985) tanımına göre umut, olumlu beklentilerin olumsuz beklentilerden daha güçlü olmasıdır. Bu bağlamda, umudun insanları rahatlatıcı bir duygu olduğu ve hayatın yaşamaya değer olduğunu hatırlattığı söylenebilir (Bloch, 1976). Sokrates, insanların yaşam amacının mutluluk olduğunu öne sürmüştür. Snyder ve diğerleri (1991) tarafından ortaya konan Umut Kuramı'na göre ise umut, bireylerin hedeflerine ulaşabilecekleri inancı temsil eder. Başka bir deyişle umut, hedeflere ulaşma sürecinde kullanılabilecek bir inanç sistemini ifade eder (Snyder vd., 2003). Bu iki teorinin birleşimi yaşam doyumu için umudun önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Sanat eğitimi alanında resim öğretmenliği, bireylerin yaratıcılıklarını geliştirmeleri ve estetik duyarlılık kazanmaları açısından önemli bir rol oynar. Bu alanda eğitim alan bireylerin, diğer meslek dallarında olduğu gibi mesleki hayata atılmadan önce bazı sorunlarla yüzleşmeleri kaçınılmaz olabilir. Öğretmen adayları, meslek hayatına adım atmadan önce çeşitli psikolojik ve duygusal zorluklarla karşılaşabilirler. Özellikle işsizlik kaygısı, öğrenciler ve mezunları arasında yaygın bir endişe kaynağıdır. Bununla birlikte, umut, bireylerin geleceğe yönelik olumlu beklentiler geliştirmelerini sağlayarak, bu kaygının etkilerini azaltabilir. Yaşam doyumu ise bireylerin genel mutluluk seviyesini ifade eder ve hem umut hem de işsizlik kaygısıyla ilişkili bir kavramdır. Resim öğretmenleri arasında umut, işsizlik kaygısı ve yaşam doyumu arasındaki dinamiklerin incelenmesi, bu bireylerin duygusal iyi oluşlarını destekleyecek müdahalelerin geliştirilmesi açısından önemli bir alan sunmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde resim öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle bu üç değişkenin incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın amacı resim öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak işsizlik kaygısı ve umut düzeylerinin incelenmesidir. Bu sebeple yapılacak olan araştırmanın, kendinden sonra yapılacak çalışmalar için de kaynak olma özelliği gösterceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak işsizlik kaygısı ve umut düzeylerinin incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri yaşanan yerleşim yerine göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

Resim öğretmenliği lisans programında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umut düzeyleri iş tecrübesine göre anlamlı şekilde farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Araştırmada ilk defa resim öğretmenliğindeki öğrencilerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak işsizlik kaygısı ve umut düzeyi incelenmiştir. Bununla birlikte resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumları, işsizlik kaygıları ve umutları çeşitli sosyo demografik değişkenlere göre analiz edilmiştir. Bu sebeple yapılacak olan araştırmanın, kendinden sonra yapılacak çalışmalar için de kaynak olma özelliği gösterceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumunu, işsizlik kaygısı ve umudun yordayıcısı olarak incelemeyi hedeflediği için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bulgular ortaya koyabilir. Özellikle sanat ve eğitim alanlarında kariyer hedefleyen gençlerin, geleceğe dair belirsizliklerle başa çıkma biçimleri, onların yaşam doyumları üzerinde doğrudan etkili olabilir. Yaşam doyumu, bireylerin genel yaşamlarından ne kadar memnun olduklarını ve hayata karşı sahip oldukları pozitif tutumu ifade eder. Bu bağlamda, işsizlik kaygısı ve umudun bu deneyimleri nasıl şekillendirdiğini araştırmak, genç bireylerin geleceğe dair umutlarını güçlendirmek ve karşılaştıkları kaygıları yönetmelerine yardımcı olmak açısından kritik bir öneme sahiptir. İlk olarak, işsizlik kaygısı, özellikle üniversite öğrencileri için önemli bir psikolojik baskıdır. Resim öğretmenliği gibi kreatif ve toplumsal katkı sağlayan bir alanda eğitim gören öğrencilerin, mezuniyet sonrasında iş bulma konusunda yaşadıkları belirsizlik, onların günlük yaşamlarına ve psikolojik durumlarına yansiyabilir. İşsizlik kaygısı, sadece ekonomik bir sorun olmanın ötesinde, öğrencilerin ruhsal sağlıklarını etkileyebilir, özgüvenlerini zayıflatabilir ve yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tür kaygılar, öğrencilerin mesleki

yeterliliklerine olan inançlarını sorgulamalarına neden olabilir ve geleceğe dair karamsar bir bakış açısı geliştirmelerine yol açabilir. Dolayısıyla, işsizlik kaygısının yaşam doyumu üzerindeki etkilerini anlamak, öğrencilere yönelik daha etkili psikolojik destek mekanizmaları geliştirilmesine olanak sağlar. Öte yandan, umudun yaşam doyumu üzerindeki etkisi de önemli bir araştırma konusu sunar. Umut, bireylerin gelecekteki olası zorluklara karşı gösterdikleri pozitif beklenti ve bu beklentiler doğrultusunda hareket etme motivasyonudur. Umut düzeyi yüksek olan bireyler, zorluklarla karşılaştıklarında bu zorlukları aşabileceklerine dair güçlü bir inanç beslerler. Resim öğretmenliği öğrencileri için, mesleklerine dair umut, iş bulma konusunda yaşadıkları kaygıların etkilerini hafifletebilir. Umut, aynı zamanda öğrencilerin yaratıcılıklarını besleyebilir ve onları geleceğe dair daha pozitif bir bakış açısına sahip olmaya teşvik edebilir. Bu da yaşam doyumlarının artmasına, daha yüksek bir tatmin duygusu hissetmelerine yol açabilir. Yüksek umut düzeyine sahip öğrenciler, yaşamlarındaki belirsizliklere karşı daha dayanıklı olabilirler ve bu da onların genel yaşam kalitelerini yükseltebilir. Bu araştırma, resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumunu etkileyen faktörleri anlamakla kalmaz, aynı zamanda eğitim politikalarına ve öğrenci destek hizmetlerine önemli veriler sağlar. İşsizlik kaygısının ve umudun yaşam doyumu üzerindeki etkileri konusunda eğitim kurumları ve rehberlik servisleri, öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarını artıracak stratejiler geliştirebilir. Örneğin, iş gücü piyasası ile ilgili kaygıları azaltmak, öğrencilerin iş arama süreçlerinde daha bilinçli ve rahat olmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, umut odaklı destek programları, öğrencilerin motivasyonlarını artırarak onların daha sağlıklı bir yaşam doyumu seviyesine ulaşmalarını sağlayabilir. Bu araştırma, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de önemli bir katkı sağlayabilir. Çünkü eğitim, sadece bireyleri değil, toplumları da şekillendiren bir faktördür. Sanat öğretmenleri, toplumda kültürel değerleri aktarabilen, insanlara estetik ve yaratıcı düşünme yetileri kazandırabilen bireylerdir. Onların yaşam doyumu, hem kendi hayatlarının kalitesini artıracak hem de toplumlarına daha verimli bir şekilde hizmet etmelerini sağlayacaktır. Sonuç olarak, işsizlik kaygısı ve umut gibi psikolojik faktörlerin yaşam doyumu üzerindeki etkilerini anlamak, bu bireylerin sadece mesleki başarılarını değil, aynı zamanda kişisel tatminlerini ve genel yaşam kalitelerini de artırabilir. Bu tür bir araştırma, eğitim alanındaki reformların ve öğrenci destek sistemlerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Ayrıca, sanat ve eğitim alanlarındaki öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları ve bunlara karşı geliştirecekleri stratejileri anlamak, toplumun kültürel ve sanatsal gelişimini de dolaylı olarak destekleyebilir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Ankara ili sınırları içerisindeki Gazi Üniversitesinden, Samsun ili sınırları içerisindeki Ondokuz Mayıs Üniversitesinden ve İzmir ili sınırları içerisindeki Ege Üniversitesinden alınan örnekleme göre 2023–2024 öğretim yılında öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin görüşleriyle sınırlıdır.

Araştırma, değişkenleri ölçmek için geliştirilen kişisel bilgi formu, işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve umut ölçekleri ile toplanan bilgilerle sınırlandırılmıştır.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin araştırma sırasında uygulanan ölçme araçlarına içten ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Seçilen araştırma yönteminin bu araştırmanın amacına, konusuna ve çözümüne uygun olduğu kabul edilmektedir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu, kişinin beklentileri ile gerçekleştirdikleri arasındaki dengeyi değerlendirdiği bir kavramdır. Amerikan Psikoloji Derneği'ne göre yaşam doyumu, bir kişinin yaşamını zengin, anlamlı ve kaliteli bulma derecesidir. Shin ve Johnson (1978) ise yaşam doyumunu, bireyin kendi belirlediği ölçütler üzerinden genel yaşam kalitesinin bir değerlendirmesi olarak tanımlamışlardır. Veenhoven (1991) yaşam doyumunu, bireyin yaşamın tamamına ilişkin kişisel değerlendirmesi olarak açıklamıştır. Heller ve diğerleri (2022) ise yaşam doyumunu, kişinin tüm yaşamını hoşlanıp ve hoşlanmadığı yönleriyle ve çeşitli boyutlarıyla değerlendirmesi olarak belirtmişlerdir.

Christopher (1999), yaşam doyumunu bireyin yaşamının çeşitli alanlarını, iş, aile, arkadaşlar, çevre gibi kendi belirlediği ölçütler ve beklentileri doğrultusunda değerlendirmesi olarak tanımlamıştır. Rice (1984) yaşam doyumunu, bireyin yaşam deneyiminin hem fiziksel hem de psikolojik olarak kişisel isteklerini ve ihtiyaçlarını ne kadar karşıladığı olarak açıklar. Ayrıca, Rice'a göre algılanan yaşam kalitesi, duygusal inançlara dayanırken; nesnel yaşam kalitesi, belirli yaşam standartlarının somut koşullarının ve sonuçlarının ne kadar karşılandığına dayanır. Diener ve diğerleri (1985) ise yaşam doyumunu, bireyin kendi yaşam koşullarını ve uygun standartları nasıl değerlendirdiğine ilişkin bilişsel bir süreç olarak tanımlar.

Yaşam doyumu kavramı genellikle üç farklı bakış açısıyla ele alınmaktadır:

- 1- Yaşam doyumu, iyi olma, kutsallık veya erdem gibi dışsal ölçütlerle tanımlanır.
- 2- Yaşam doyumu, mutluluk ve günlük yaşamın seyrine odaklanarak, olumlu duyguların olumsuz duyguları baskılaması olarak açıklanır.

- 3- Yaşam doyumu, insanların hayatlarını olumlu bir şekilde değerlendirmelerine neden olan faktörler ve bireylerin kendi yaşamları hakkındaki yargılarını etkileyen unsurlar üzerine odaklanır (Özer & Karabulut, 2003; Vara, 1999).

Yaşam doyumu üç aşamada incelenmektedir. İlk olarak belirleyici dış unsurlar rol oynar. Bu unsurlar genellikle çevresel faktörler ve sosyal kültürel yapıdan oluşur. Bu unsurlar yaşam doyumunu algılamaya etki eder. "Belirleyici" terimi, istenilen durumu açıklar. İkinci aşama öznel ölçütlerden oluşur. Bireyler, bu ölçütlerle ilgili karşılaştırmalar yapar ve bu ölçütlere ulaşma düzeyi önemlidir. Üçüncü seviye ise duygusal değerlendirme ölçütüdür. Bireylerin olumlu, iyi, hoş veya güzel deneyimleri yaşam doyumunu belirlemede önemli bir rol oynayabilir. Deneyimler sırasında birey huzurlu, coşkulu, üretken ve psikolojik açıdan iyi hissedebilir. Bu süreçler de yaşam doyumunu etkiler (Diener, 1984).

2.1.1. Yaşam Doyumunun Boyutları

Yaşam doyumu kavramı, farklı tanımlamalara sahip olmasına rağmen, genel olarak bireyin yaşamının tamamından memnun olmasını ifade eder. Psikoloji araştırmalarında, mutlu insanları tanımlamak için kullanılan "öznel iyi olma" kavramının bir bileşeni olarak kabul edilir. Ayrıca, "mutluluk" ve "yaşam kalitesi" ile birlikte değerlendirilen üç temel unsurdan biridir (Eryılmaz & Ercan, 2011). Bununla birlikte yaşam doyumu, bireyin kendi yaşam kriterlerine uygunluğunu belirleyen, değerlendiren ve bu değerlendirmenin sonucunda oluşan bilişsel bir yargıyı içeren bilişsel boyut ile bireyin yaşamındaki pozitif ve negatif duyguların konumunu ve etkisini kapsayan duygusal boyut olmak üzere iki temel boyutta değerlendirilir (Diener vd., 1985; Frisch, 2006;).

Toronto Üniversitesi Yaşam Doyumu Araştırma Birimi ise yaşam doyumunu var oluş, aidiyet ve gerçekleştirme olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Yaşam doyumu boyutları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Toronto Üniversitesi Yaşam Doyumu Boyutları

BOYUTLAR	Alan ve Tanımlar	
1. Alt Boyut Var Olmak	Fiziksel	Dış görünüş, fiziksel sağlık ve hijyen vb.
	Psikolojik	Psikolojik iyi oluş, mental sağlık optimist bakış açısı vb.
	Manevi	Değer, inanç ve manevi iyi oluş
2. Alt Boyut Ait Olmak	Fiziksel	Dış çevreyle iyi ilişki kurma çabası
	Sosyal	Dış çevre tarafından kabul edilme
	Toplumsal	Sağlık, eğitim, iş gibi konularda yeterli kaynağa sahip olmak
3. Alt Boyut Gerçekleştirmek	Uygulama	Günlük, rutin faaliyetleri gerçekleştirebilme
	Boş Zaman	Dinlendirici ve stresi azaltıcı boş zaman aktiviteleri yapmak
	Gelişmek	Bilgi ve becerilerin gelişmesini sağlayan aktiviteleri yapmak.

Bir başka boyutlandırma ise Arjovski ve Stojkovic (2014) tarafından yapılmıştır. Yaşam doyumunu 3 farklı boyutta ele alan araştırmacılar, boyutların belirlenmesinde altyapı durumu, kültürel ve sosyal yapı, sosyoekonomik performans ve yönetim şekillerini göz önünde bulundurmuşlardır (Arsovski & Stojkovic, 2014). Bu boyutlandırma Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Arsovski ve Stojkovic Yaşam Doyumu Boyutları

BOYUTLAR	ALANLAR
Sahip Olmak	1 Ekonomik gelir düzeyi
	2 Barınma koşulları
	3 Çalışma şartları
	4 Eğitim
	5 Sağlık
	6 İstihdam
Sevmek	1 Aile ilişkileri
	2 Toplum ilişkileri
	3 Arkadaşlık
	4 Dernek vb oluşumlardaki ilişkiler
	5 Çalışma yaşamındaki ilişkiler
Kendini Gerçekleştirmek	1 Kendiyle ilgili karar almada katılım
	2 Politik faaliyetler
	3 Serbest zaman faaliyetleri
	4 Yaratıcı olmak için gösterilen çaba
	5 Doğanın farkına varmaya çalışma

2.1.2. Yaşam Doyumu Yaklaşımları

2.1.2.1. Ereksel Kuram

Wilson geliştirdiği kuramını bireylerin ihtiyaçları ve hedefleriyle doğrudan ilişkilendirerek bu durumların yaşam memnuniyetlerini etkilediğini öne sürmektedir. Bu kuram, yaşam doyumunu ihtiyaçlar ve hedefler çerçevesinde ele alır ve ihtiyaçların karşılanmasının mutluluğa, karşılanamamasının ise mutsuzluğa yol açacağını savunur. (Purutçuoğlu & Aksel, 2017). Bu bakış açısına göre, insanlar doğuştan gelen veya sonradan öğrenilen ve giderilmesi gereken ihtiyaçlara sahiptir. Bazı ihtiyaçların farkında olabilirlerken bazılarının ise farkında olmayabilirler. Ancak sonunda, ihtiyaçlarının karşılanmasıyla mutlu olurlar. Freud'un haz ilkesi ve Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bu yaklaşımı temsil eder (Cenkseven Önder, 2015, s. 7).

2.1.2.2. Etkinlik Kuramı

Bu bakış açısına göre mutluluk ve doyum, bireyin gerçekleştirdiği faaliyetlerin ve eylemlerinin sonucudur. Aristoteles erdemli etkinliklere odaklanarak ve onları mükemmel bir şekilde gerçekleştirerek mutluluğun elde edilebileceği görüşüyle, mutluluğun ilk aktivite kuramcılarından biri olarak kabul edilir. Bu yaklaşıma göre, mutluluğa odaklanmak bireyin mutsuzluğuna neden olabilir. Bu nedenle sonuca değil sürece odaklanarak, mutluluğun etkinliklerin sonunda kendiliğinden geleceği savunulur (Diener, 1984, s. 564). Bir diğer teori olan akış teorisi, etkinlik teorisine alternatif bir bakış sunar. Buna göre basit faaliyetler sıkıcı olabilirken, zorlayıcı olanlar gerginlik yaratabilir. Kişilerin ilgi duyduğu faaliyetler kendi yetenekleriyle uyumluysa faaliyet sona erdiğinde doyum yaşanır. Bu teoriye göre, bireyler kendilerini ve yaptıklarını anlamaya çalışırlarsa mutsuz olabilirler. Sürekli olarak mutlulukla ilgili değerlendirmeler yapmak ise yıpratıcı olabilir. Bireyler, kendileri için önemli faaliyetlerde bulunduklarında mutluluğa ulaşabileceklerdir (Usluel & Demiraslan, 2005).

2.1.2.3. Tavandan Tabana ve Tabandan Tavana Yaklaşımı

Tabandan Tavana Kuramı'na göre bireylerin yaşam memnuniyeti, küçük memnuniyetlerin birikimiyle şekillenir. Bu kurama göre insanlar mutlu olup olmadıklarını değerlendirirken, yaşadıkları anlık zevk ve acıları göz önünde bulundururlar ve zevklerin acılardan daha fazla

olduğunu düşündüklerinde mutlu olduklarını ifade ederler. Tavandan tabana kuramı ise mutluluğun bireysel özelliklerden kaynaklandığını ve bu özelliklerin bireylerin olaylara verdiği tepkileri belirlediğini öne sürer. Kısacası tabandan tavana kuramı bireylerin yaşamındaki durumların genel yaşam memnuniyetine olan etkisine odaklanırken, tavandan tabana kuramı yaşam memnuniyetindeki bireysel farklılıkların rolünü vurgular.

2.1.2.4. Yargı Kuramı

Bu teori, yaşam doyumunu bireyin kendi yaşamına ilişkin değerlendirmesi olarak açıklar. Her bireyin mutluluğa ulaşmak için belirlediği kişisel kriterleri vardır. Eğer bireyin yaşadığı durum bu kriterleri karşılıyorsa veya aşıyorsa, o kişi yaşamdan tatmin duyacak ve mutlu olacaktır. Bu bağlamda, bireyin yaşamındaki gerçek koşulları nasıl algıladığı önemlidir. Teori, bu algıyı "arzu seviyesi" olarak ele almıştır (Güngör, 2011).

2.1.3. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yaşam doyumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmalar, Lyubomirsky ve diğerleri (2005, s. 116) tarafından üç ana gruba ayrılmıştır. İlk grup, yaşam koşullarıyla ilgili faktörleri içerir ve ekonomik durum, eğitim seviyesi ve yaşanan yer gibi değişkenleri kapsar. İkinci grup, amaçlı yaşam etkinlikleriyle ilişkili faktörleri içerir ve din, iyilik, affetme gibi değişkenleri kapsar. Üçüncü grup ise kişilik ve genetik özelliklere dayanan faktörleri içerir. Bu gruplardaki faktörlerin yaşam doyumuna üzerindeki etkisinin varyansı sırasıyla yüzde 10, 40 ve 50 olarak ifade edilmiştir.

Appleton ve Song (2008) ise yaşam doyumunu etkileyen faktörleri 6 ana grupta sıralamıştır:

- Gelir düzeyi.
- Sosyal statü ve meslek.
- Sosyal anlamdaki hareketlilik ve fırsatlar.
- Sosyal yardım ve dayanışma.
- Çevre ve politik anlayış.
- Sosyal ve ailevi bağlar.

Veenhoven (1991) yaşam doyumunu etkileyen faktörleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Özgür, demokratik ve ekonomik açıdan iyi bir ülkede yaşamak.
- Politik istikrarlılık.
- Azınlıktansa çoğunluğun bir parçası olabilmek.
- Sosyal basamakların tepesinde olmak.
- Aile ve arkadaşlarla iyi ilişkiler kurmak.
- Fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı olmak.
- Açık fikirli ve aktif bir birey olmak.
- Bireyin hayatını kendi kontrolünde olduğunu hissetmesi.
- Para kazanmaktansa sosyal ve ahlaki konularda duyarlı olmak.

2.2. Umut

Umut, tarih boyunca birçok filozof, ilahiyatçı, eğitimci ve bilim insanı tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. 1900'lerin sonlarından bu yana sosyal bilimciler, umudu farklı şekillerde tanımlamış, ölçmüş ve incelemiştir. Psikolojide varoluşçu ve hümanistik yaklaşımların yaygınlaşması umuda yönelik çalışmaları artırmıştır. Türk Dil Kurumu (TDK), umudu "ummaktan doğan güven duygusu, ümit" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2009). Literatürde, umudu hem duygusal hem de bilişsel boyutlarıyla ele alan tanımlamalar bulunmaktadır. Staats (1989), umudu, gelecekte gerçekleşmesi istenen, olumlu etkiye sahip ve bilişsel olarak algılanan olaylarla ilişkilendirmiştir. Viktor Frankl ise 2. Dünya Savaşı sırasında Auschwitz toplama kampında yaşadığı deneyimler, ailesini kaybetmenin acısı ve insan ruhuna dair derin gözlemleri, Frankl'ın logoterapiyi geliştirmesine yol açmıştır. Frankl, umutlarını kaybeden insanların hayatta kalma mücadelelerini bıraktıklarını ve ölüme teslim olduklarını gözlemlemiştir. Stotland (1969), umudu hedeflere ulaşmanın önemi ve olasılığı üzerinden vurgularken; Gottschalk (1974), umudu bireyleri zor koşullar altında çalışmaya iten pozitif bir güç olarak tanımlamıştır. Lazarus (1999) ise kişinin şu anda yaşamı için geçerli olmayan olumlu bir şeyin gerçekleşebileceğine inanması olarak açıklamıştır ve umudun, olumlu bir sonucun olasılığına olan inanç gerektirdiğini belirtmiştir. Umudun temel koşulunun, mevcut yaşam koşullarının tatmin edici olmaması gerektiğini ifade etmiştir. Lazarus'a göre, umut insan yaşamında hayati bir psikolojik kaynaktır ve umutsuzluk bunun alternatif bir ruh hali olarak ortaya çıkar. Snyder (1995), umudu, kişinin amaçları hakkında

düşünme süreci, bu amaçlara doğru hareket etme motivasyonu ve bu amaçlara ulaşmanın yolları olarak tanımlamıştır. Snyder, umudu fenomenolojik bir yapı olarak görür ve kişinin amaçlarıyla ilgili yeteneklerinin bilişsel değerlendirmesine dayanır. Umut, hem bilişsel hem de duygusal öğeleri içerir ve kişinin belirli bir durumda algıladığı umut düzeyini yansıtır. Snyder'in çalışmaları, umudun kalıcı ve durumlar arası bir subjektif düzey olması gerektiğini ve umut düzeyinin artırılabilir bir olgu olduğunu öne sürer (Snyder, 1995; Snyder, 2002).

2.2.1. Umut Teorisi ve Temel Bileşenleri

Snyder'in umut teorisi, üç temel kavram üzerinde durur: amaç (goal) amaca götüren planlama (pathways) ve kendini motive etme (agency). Bu teoriye göre insanlar hedeflerini düşünürken aynı zamanda bu hedeflere ulaşma yollarını ve motivasyon yöntemlerini de belirlerler. Bir hedefe ulaşmak için hem yola hem de iradeye ihtiyaç vardır (Snyder, 1995). Snyder ve diğerleri, umudun temelinde bireylerin değer verdikleri hedefleri belirleme, bu hedeflere ulaşmak için stratejik düşünme ve bu yolları uygulama motivasyonunun yer aldığını belirtmişlerdir (Shorey vd., 2007; Snyder, 1999, 2002; Snyder vd., 2003).

2.2.1.1. Amaç (Goal)

Umut teorisinin ilk bileşeni olan amaç, insanların hedef odaklı olduğunu varsayar. Hedefler kısa, orta veya uzun vadeli olabilir ve bireyler için önem taşır. Bireyler hedeflerine ulaşmak isterken belirsizlikler yaşayabilirler ancak ara hedeflere ulaşmak umudu korur ve güçlendirir (Snyder vd., 2017). Hedeflerin zamansal çerçeveleri kısa, orta ve uzun vadeli olabilir (Snyder vd., 2003). Yüksek umut düzeyine sahip bireyler hedeflerine ulaşma yollarını belirlerken daha az belirsizlik yaşarlar ve stratejilerini etkin bir şekilde oluştururlar (Snyder, 2002). Bu bireyler karşılaştıkları güçlüklerde farklı stratejiler geliştirir ve bu stratejileri kararlılıkla uygularlar (Arslan vd., 2018).

2.2.1.2. Amaca Götüren Planlama (Pathways)

Hedeflere ulaşmak isteyen bireylerin bu hedeflere giden yolları belirlemeleri gerekir. Planlama sürecinde bireyler hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak yolları düşünür ve alternatif yollar geliştirirler. Umut düzeyi yüksek bireyler karşılaştıkları engelleri aşmak için daha

yaratıcı ve etkili yollar bulma eğilimindedirler (Snyder, 2002). Bu bireyler, alternatif çözüm yolları üretme konusunda daha etkilidirler ve motivasyonlarını yüksek tutarlar.

2.2.1.3. Kendini Motive Etme (Agency)

Eylemsel düşünme olarak da bilinen bu bileşen, bireylerin hedeflerine ulaşma konusundaki inançlarını ve motivasyonlarını ifade eder. Umut düzeyi yüksek bireyler, "Yapabilirim." düşüncesine sahip olup karşılaştıkları engelleri aşmada daha kararlı ve enerjik olurlar (Snyder vd., 1998). Eylemsel düşünme, bireylerin hedeflerine ulaşma yolunda karşılaştıkları tikanıklıkları aşma motivasyonunu yüksek tutar ve alternatif yollara yönelmelerine yardımcı olur (Snyder, 2002).

2.2.2. Umudu Etkileyen Faktörler

2.2.2.1. Bireysel Faktörler

- **İyimserlik:** İyimser bireyler gelecekte olumlu sonuçlar beklerler ve bu da umutlarını artırır. İyimserlik, bireyin zorluklarla başa çıkma ve olumsuzlukları aşma kapasitesini güçlendirir. Scheier ve Carver (1985), iyimser bireylerin daha yüksek umut düzeyine sahip olduklarını ve stresle daha iyi başa çıktıklarını belirtmiştir.
- **Dayanıklılık:** Dayanıklı bireyler stres ve zorluklar karşısında esnek ve dirençli olurlar. Bu esneklik bireyin umutlu kalmasına yardımcı olur. Masten (2001), dayanıklılığın bireylerin olumsuz yaşam koşullarında bile umutlu kalmalarını sağladığını belirtir.
- **Öz Yeterlilik:** Albert Bandura'nın öz-yeterlilik kuramına göre, bireyin belirli bir görevi yerine getirebilme yeteneğine olan inancı, umut düzeyini etkiler. Yüksek öz-yeterlilik, bireyin hedeflerine ulaşabileceğine olan inancını ve umut düzeyini artırır.

2.2.2.2. Sosyal Faktörler

- **Destekleyici Sosyal Ağlar:** Aile, arkadaşlar ve topluluk desteği bireyin umutlu olma kapasitesini artırır. Destekleyici sosyal ağlar, bireyin zor zamanlarda umutlu kalmasına yardımcı olur. Cobb (1976), sosyal desteğin bireylerin stresle başa çıkmalarında önemli bir rol oynadığını ve umutlarını korumalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir.

- Sosyal Bağlılık: Topluluklara veya sosyal gruplara olan bağlılık, bireylerin umut düzeyini artırır. Bu bağlılık bireylerin kendilerini değerli ve desteklenmiş hissetmelerini sağlar. Putnam (2000), sosyal sermaye ve topluluk bağlarının, bireylerin genel yaşam memnuniyetini ve umut düzeyini artırdığını vurgular.

2.2.2.3. Biyolojik Faktörler

- Genetik Yatkınlık: Umut, kısmen genetik faktörlere bağlıdır. Bazı bireyler genetik olarak daha umutlu olma eğiliminde olabilirler. Plomin DeFries, McClearn ve McGuffin (1997), genetik faktörlerin bireylerin psikolojik özelliklerinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.
- Nörolojik Temeller: Umut, beyindeki belirli nörotransmitterlerin (örneğin dopamin) aktivitesi ile ilişkilidir. Schultz (2002), dopaminin ödül beklentisi ve motivasyonla ilgili olduğunu ve bu süreçlerin umutlu olma durumunu etkilediğini belirtmiştir.

2.3. Kaygı

Kaygı, kökenini Latince "anxius" kelimesinden alan ve İngilizce'de "anxiety", Almanca'da "angst" olarak ifade edilen bir kavramdır ve Türkçe'de genellikle psikoloji alanında faaliyet gösterenler tarafından tercih edilirken, psikiyatri alanında çalışanlar genellikle "bunalıtı" terimini kullanırlar (Öztürk, 1997). Bu kavram psikoloji literatürüne ilk kez 20. yüzyılın başlarında girmiştir ve ilk çalışmaları 1940'lı yılların sonlarında yapılmıştır (Köknel, 1995, s. 5). Bu terimi kullanan ilk kişi Sigmund Freud'dur ve kaygıyla ilgili çalışmalarında kaynağını bastırılmış libidoda görmüştür (Köknel, 1998, s. 18). Genel olarak kaygı istenmeyen ve hoş olmayan bir durum olarak kabul edilir. Türk Dil Kurumu'na göre kaygı "üzüntü, endişe duyulan düşünce ve tasa" olarak tanımlanmıştır. Tıp literatüründe ise genellikle kötü bir şey olacaktı gibi hissettiren ve nedeni bilinmeyen bir gerginlik duygusu olarak açıklanır (TDK). Bu tanımlar genel olmakla birlikte bu alanda çalışan teorisyenler ve araştırmacılar kaygı kavramını farklı şekillerde tanımlamışlardır. Çünkü bu tanım birçok farklı nedene bağlı olabilir.

Kaygının kökeni genellikle çocukluk dönemi deneyimlerine dayanır ki bu deneyimler genellikle çocuğun etrafındaki yetişkinler ve yaşlılarıyla olan ilişkilerinden kaynaklanır (Geçtan, 2005, s. 46). Cüceloğlu (2000, s. 440) kaygının; korku, hüzn, sıkıntı, başarısızlık

ve yargılanma gibi durumları içerebileceğini belirtmiştir. Tompkins (2013), kaygının anlık ve mevcut durumlarla ilgili olmadığını, gelecekle ilişkili olduğunu ve tehlike anında uyarıcı bir rol üstlendiğini savunmuştur. Suadiye ve Aydın (2009), kaygıyı tehlike anlarında normalden daha güçlü bir endişe, huzursuzluk ve korku tepkisi olarak tanımlamıştır. Baumeister ve Tice (1990), kaygının temelinde sosyal dışlanmanın yattığını ve bireylerin topluma uyum sağlama sürecinin yoğun stresle ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Börü (2000), kaygıyı bireyin isteklerinin veya beklentilerinin dış veya iç etkenler tarafından engellenmesi sonucunda ortaya çıkan bir deneyim olarak tanımlamıştır. Kurt (2006), kaygıyı yaklaşmakta olan, hoş olmayan ve tehlikeli durumlar nedeniyle hissedilen bir tür tedirginlik olarak tanımlamıştır. Genellikle kaygının istenmeyen bir durum olduğu ve huzursuzluk, endişe, üzüntü ve tedirginlik gibi duyguları beraberinde getirdiği söylenebilir; ancak bazı araştırmacılar kaygının yeni şeyler öğrenmeye olanak tanıyabileceğini ve iyi bir performans göstermek için etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Bu da kaygının olumlu yönünü vurgular (Craig & Chamberlain, 2009 s. 91; Karataş ve Uzun, 2018). Bununla birlikte Spielberger (1972) tarafından öne sürülen durumluk ve sürekli kaygı kuramı, kaygının iki farklı türü olduğunu belirterek kaygıyı açıklar.

2.3.1. Durumluk Kaygı

Bu kaygı türü, genellikle çevresel stres faktörlerinden kaynaklanır ve mantıklı bir temele dayandığı için diğer bireyler tarafından anlaşılabilir bir durumdur (Öner & Le Compte, 1998). Durumluk kaygı, sürekli kaygıya göre daha öznel bir deneyimdir. Stresli durumlar karşısında durumluk kaygı artar, stresli durumlar ortadan kalktığında ise azalır. Ayrıca sürekli kaygı seviyesi yüksek olan bireyler, diğerlerine kıyasla daha fazla durumluk kaygı yaşarlar. Durumluk kaygının artışı, sürekli kaygıya göre daha belirgin olabilir (Spielberger, 1972, s. 6). Şeyhoğlu (2005), durumluk kaygının her birey tarafından belli bir süre deneyimlenebileceğini ve tehlikeli durumlarda ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Durumluk kaygı yaşayan kişilerde, bu kaygıdan sonra otonom sinir sisteminin etkisiyle kızarma, titreme ve terleme gibi fiziksel tepkiler görülebilir (Öner & Le Compte, 1998, s. 16). Genel olarak, durumluk kaygı ile stres arasında pozitif bir ilişki vardır; bireylerin stres yaşadıkları durumlarda durumluk kaygı seviyeleri artar ve stres azaldığında durumluk kaygı seviyeleri de düşer (Ehtiyar & Üngören, 2008).

2.3.2. Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı, kişinin kaygıya olan yatkınlığı olarak tanımlanır (Spielberger, 1972) ve bu kaygı türünde bireyin dışarıdan gelen tehlikeli durumlar karşısında sürekli olarak kaygı halinde olduğu belirtilir (Özgüven, 1994). Sürekli kaygı, bireyin strese neden olan herhangi bir olayı tehlikeli olarak değerlendirmesi ve bu tehlike karşısında duygusal tepkilerinin şiddetinin artarak sürekli hale gelmesi olarak da açıklanır (Özgüven, 1994).

Sürekli kaygı, gelecekte veya geçmişte gerçekleşmesi olası durumluk kaygı deneyimlerinin sıklığı ve yoğunluğundaki bireysel farklılıkları ifade eder. Yüksek seviyede sürekli kaygıya sahip olan bireyler, düşük seviyede sürekli kaygı yaşayanlara kıyasla daha yoğun şekilde durumluk kaygı tepkisi vermeye yatkındır (Öner & Le Compte, 1998, s. 18). Bu bağlamda, sürekli kaygının, durumluk kaygıdan farklı olarak kaygıya neden olan durumun dış tehditlere bağlı olmadığı ve diğer insanlar tarafından sebebinin fark edilemeyeceği söylenebilir (Öner & Le Compte, 1998, s. 18).

Spielberger, sürekli kaygının bazı niteliklere sahip olduğunu belirtir (Spielberger, 1972):

- Sürekli kaygı, durumluk kaygıya göre daha kalıcı ve sürekli dir.
- Kaygının süresi ve şiddeti, bireyin karakteristik özelliklerine göre değişir.
- Karakteristik özelliklerin kaygıya yatkınlığı, sürekli kaygı düzeyine etki eder.
- Bireylerin sürekli kaygı seviyelerinin farklılık göstermesi, tehlikeli durumları algılama ve yorumlamada farklılıklara yol açar.

2.3.3. Kaygının Nedenleri

Kaygıya neden olan birçok faktör vardır. Bu faktörler, kişinin karakteristik özelliklerine veya benlik algısına göre değişebilir (Özcan vd., 2013). Bu durumlar temel nedenler olarak sıralanabilir; ancak kabul edilme isteği, başarı ve başarısızlık, ölüm, göç, boşanma, kültürel ve toplumsal baskılar, ayrılıklar, duygusal kayıplar ve ekonomik sorunlar gibi diğer etmenler de sayılabilir (Öz, 2004). Ayrıca kaygının oluşmasında genetik faktörlerin de etkili olduğu öne sürülebilir (Sheehann, 1999, s. 9). Cüceloğlu (2000, s. 440), kaygının oluşmasına neden olan dört önemli faktör olduğunu belirtmiştir: desteğin çekilmesi, negatif sonucu beklemek, iç çelişki ve belirsizlik.

- Desteğin Çekilmesi: Birey, alıştığı ortamdan ayrıldığında yeni girdiği ortamda kaygı yaşayabilir.
- Negatif Sonucu Beklemek: Olumsuz bir sonuçla karşılaşma beklentisi kaygıya yol açar.
- İç Çelişki: Bireyin değer verdiği ve inandığı fikirlerle tutumları arasında çelişki olduğunda kaygı oluşur.
- Belirsizlik: Gelecekte neler olacağını bilememek kaygıya neden olur.

Ziyalar (2006), kaygının ortaya çıkmasında bazı nedenlerin diğerlerine göre daha belirgin olabileceğini belirtmiştir. Bu nedenler:

- Gelişmemiş kişilik özellikleri
- Çocukluk döneminin ilk yıllarında veya sonraki yıllarında bulunmak
- Erkeklerde andropoz, kadınlarda menopoz dönemleri
- Genetik yatkınlık

Ayrıca araştırmalar kaygı ile ilişkili daha birçok faktör olduğunu göstermiştir. Bu faktörler arasında cinsiyet (Gürsoy, 2006), depresyon ve yaş (Bozkurt, 2004), aile yanında kalma durumu (Özyürek & Demiray, 2010), zorbalık (Kapçı, 2004), anne baba tutumu ve ailenin gelir durumu (Varol, 1990) sayılabilir.

2.4. İşsizlik

Dünyadaki önemli sorunlardan biri olan işsizlik, Türkiye'de de öncelikli meselelerden biri haline gelmiştir. İşsizlik kavramı, literatürde koşullar değiştikçe bireysel ya da toplumsal, dar veya geniş anlamda farklı şekillerde tanımlanmaktadır. 19. yüzyılda yaygın olan görüş, bireyin kendi eksiklikleri, hataları veya uyumsuzluğu nedeniyle işsiz olduğu yönündeydi (Zaim, 1997, s. 132). 20. yüzyılda ise işsizlik toplumsal bir boyut kazanarak, “belirli bir dönemde bir işte çalışmayan, iş arama yöntemlerinden en az birini kullanarak son altı ay içinde iş arayan, 15 gün içinde işe başlayabilecek durumda olan 15 yaş ve üstü kişiler” olarak tanımlanmıştır (Önoca, 2008).

Literatürde "işsiz" ve "işsizlik" terimlerinin çeşitli tanımları bulunmaktadır. Andaç (2010, s. 40), “çalışma istek ve yeteneğine sahip olup da günün çalışma ve ücret koşullarına göre emeğini sunmasına rağmen sosyo-ekonomik nedenlerle istemi dışında çalışma olanağı bulamayan kişiler” olarak işsizi tanımlamaktadır. Bu kişilerin içinde bulunduğu duruma ise

"işsizlik" denmektedir. Karabulut (2007) ise işsizliği: “çalışabilecek durumda olan iş gücünün, özellikle çalışmak isteyen kişilerin, cari ücret düzeyinde iş arama isteği olmasına rağmen iş bulamaması durumu” olarak tanımlamaktadır.

İşsizlik, sadece bir işe sahip olamama durumunu değil, aynı zamanda güdülenme durumu (iş arama) ile yasal ve tıbbi durumları (işe uygun olma) içeren karmaşık bir kavram olarak ifade edilmektedir (Paul & Moser, 2006). Young (1985), işsizliği belli bir dönemde çalışmayan, iş arayan fakat bulamayan kişinin durumu olarak tanımlamıştır. Bir başka tanımda ise işsizlik, geçerli ücret düzeyinde çalışmayı kabul eden ancak iş bulamayan kişinin durumu olarak belirtilmiştir (Aytaç & Keser, 2002).

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (International Labour Organization [ILO], 2018) göre çalışma çağındaki bir bireyin işsiz olarak nitelendirilebilmesi için belirli bir zaman diliminde şu kriterleri karşılaması gerekmektedir: (a) işi olmaması, (b) hâlihazırda işe başlamaya uygun olması ve (c) iş arıyor olması. TÜİK'in işsiz tanımı ise şu şekildedir: “referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (karşılıksız, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki bireylerdir” (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2017).

2.4.1. İşsizlik Türleri

2.4.1.1. Açık İşsizlik

Açık işsizlik, çalışma isteği ve arzusu olan, iş gücü piyasasının belirlediği ücret ve çalışma şartlarında iş arayan ancak iş bulamayan bireylerin yaşadığı işsizlik türüdür (Zaim, 1997, s. 156). Bir başka ifadeyle normal çalışma koşullarında ve belirlenmiş ücret seviyesinde çalışmak istemesine rağmen iş bulamama durumu olarak tanımlanır (Yavuz, 2010). Kumaş (2001) ise açık işsizliği, çalışma gücüne sahip olma, yetenek ve becerilerine uygun bir iş talebinde bulunma, cari ücretle (hatta düşük ücretle) çalışmayı kabul etme ancak yine de iş bulamama durumu olarak açıklamaktadır.

Bireyin mevcut ücret seviyesini ve çalışma koşullarını beğenmeyip daha iyi bir iş arayışında olması "iradi işsizlik", mevcut çalışma koşullarında ve ücret seviyesinde (hatta bu ücretin

altında) çalışmak istemesine rağmen iş bulamaması durumu ise "gayri iradi işsizlik" olarak adlandırılır (Tokol & Alper, 2015, s. 133). Açık işsizlik, dört kategoriye ayrılır: geçici, yapısal, konjonktürel (dönemsel) ve mevsimlik işsizlik (Gündoğan & Bıçerli, 2003, s. 206).

2.4.1.2. Geçici İşsizlik

İş ve yer değiştirme gibi sebeplerle, iş sunumu ve iş talebinin aynı anda karşılanmaması sonucu ortaya çıkan ve tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayan işsizlik türüdür (Talas, 1997, s. 74). Geçici işsizlik, çalışanın isteyerek işinden ayrılması ve yeni bir işe girene kadar geçen süre boyunca işsiz kalması durumu olarak tanımlanabilir. Bu işsizlik türü, bireylerin kendi özelliklerine uygun ücret ve nitelikte bir iş aramaları nedeniyle ortaya çıkar. Piyasada mevcut işler olsa bile bireyler daha iyi çalışma koşulları veya daha yüksek gelir elde edebilmek amacıyla işlerini ve iş yerlerini değiştirmek isteyebilirler. Bu durum daha çok yüksek eğitim seviyesine sahip gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde görülür (Çoban, 2009, s. 89). Bu işsizlik türünde, çalışanlar daha iyi çalışma şartlarına sahip olmak için işlerini bırakır ve geçici bir süre işsiz kalır. İş arayan kişiler ile açık işler arasındaki bilgi aktarımı arttıkça, geçici işsizlik oranı azalır (Ünsal, 2011, s. 108).

2.4.1.3. Mevsimsel İşsizlik

Hava koşulları ve mevsim değişiklikleri nedeniyle bazı mal ve hizmetlerin üretiminde veya bu mal ve hizmetlere olan talepte meydana gelen azalmadan kaynaklanan işsizlik türüdür. Mevsimlik işsizlik, emek talebindeki dalgalanmalardan kaynaklanır ve bu dalgalanmalar yıl boyunca düzenli bir şekilde devam eder (Tokol & Alper, 2015, s. 134). Gelişmiş ekonomi ve sanayiye sahip ülkelerde ürün talebindeki değişimler daha belirgindir. Mevsimsel işsizlik, hava şartlarına bağlı tarımsal üretim, turizm hareketliliği ve inşaat sektörünün yoğun olduğu ülkelerde daha yaygın olarak görülür (Zaim, 1997, s. 158).

2.4.1.4. Yapısal İşsizlik

İşgücü piyasasında emek sunan bireylerin nitelikleri ile firmaların ihtiyaç duyduğu nitelikler arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan işsizlik türüdür. Yapısal işsizlik, bir ekonomi için diğer işsizlik türlerine göre daha tehlikeli kabul edilir (Borjas, 2015, s. 592). Başka bir deyişle, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapısındaki değişiklikler sonucu ortaya

ıkan işsizlik "yapısal işsizlik" olarak adlandırılmaktadır (Özdemir, Ersöz & Sarioğlu, 2006, s. 480). Yapısal işsizlik, genellikle uzun süreli olup teknolojik ilerlemeler, eğitim sisteminin yetersizliği, devlet politikalarının eksiklikleri, mesleki ve coğrafi dengesizlikler nedeniyle oluşur (Gündoğan & Biçerli, 2009, s. 207). Bir ülkenin uluslararası rekabet gücünün artması, doğal kaynaklarının azalması ve teknolojik değişimlere dayalı üretim yapılması durumunda ortaya çıkan yapısal işsizlik, bazen belirli sektörlerde bazen de ülke genelinde görülebilir. Diğer işsizlik türlerine kıyasla daha zor belirlenir (Törüner & Lordoğlu, 1991, s. 71).

2.4.1.5. Konjoktürnel (Dönemsel) İşsizlik

Ülke ekonomisinde meydana gelen değişimlerden kaynaklanan işsizlik türüdür. Üretim seviyesini koruma ve büyütme sürecinde yaşanan daralma ve genişleme dalgalanmaları konjoktür olarak adlandırılır. Ekonomideki daralma dönemlerinde oluşan işsizlik türü konjoktürel işsizlik olarak bilinir. Ekonomideki olumsuz değişiklikler, iş yerlerinin küçölmesine veya kapanmasına yol açabilir. Bu durum piyasada yeterli iş imkanı olmamasına bağlı olarak meydana gelir (Biçerli, 2003).

Mevcut iş sayısının iş arayanların sayısından az olduğu durumlarda, piyasada tüketici talebi de azalır. Bu nedenle, mal ve hizmet üretiminde azalmaya giden firmaların iş gücüne duyduğu ihtiyaç düşer ve bu durum konjoktürel işsizliğe yol açar (Borjas, 2015, s. 592).

Konjoktürel işsizliğin diğer işsizlik türlerinden farkı, dönemsel değişim dalgalanmalarının olmasıdır. Yapısal ve geçici işsizlik, ekonomik dalgalanmalara küçük değişimlerle yanıt verirken; konjoktürel işsizlik, ekonomik değişikliklerin yükselme ve düşme eğilimlerine bağlı olarak daha büyük değişimler gösterir (Biçerli, 2007). Bu dalgalanma dönemlerinde iki ana problem ortaya çıkar. Birincisi, yatırımlarda ve üretimde artış olmasına rağmen toplam talebin yetersiz kalmasıdır. İkincisi ise talebin yetersizliği durumunda ekonominin gerileme veya büyüme eğiliminde olmasıdır (Lordoğlu & Özkaplan, 2007, s. 400).

2.4.1.6. Gizli İşsizlik

alışıyor gibi görünen ancak dışsal faktörlerden dolayı normal çalışma saatlerinin altında çalışan, başka bir deyişle üretime hiçbir katkısı olmayan bireylerin durumu gizli işsizlik olarak adlandırılır. Bu durum teknolojik bir gelişme olmadan üretim kapasitesinin üzerinde işçi istihdam edilmesi ile ortaya çıkar (Zaim, 1997, s. 159). Bir iş yerinde çalışan personelin

çoğu işten ayrıldığında bile, üretilen mal ve hizmetlerin miktar ve kalitesinde hiçbir değişiklik olmuyorsa bu da gizli işsizlik olarak tanımlanır (Lordoğlu & Özkaplan, 2005, s. 401). Gizli işsizlik, çalışanların düşük veya sıfır verimle çalıştığı durumu ifade eder. Çalışanların becerilerini yeterince kullanmamaları, verimliliğin ve gelirin düşük olması gizli işsizliğin tipik özellikleridir (Biçerli, 2003). Üretim teknolojisi sabit kaldığında, iş gücünün üretimden çekilmesiyle üretim miktarında bir azalma olmuyorsa geçici işsizlikten söz edilir. Gizli işsizlik durumlarında bir ya da iki kişinin yapabileceği işi çok daha fazla kişinin yaptığı görülür (Gündoğan & Biçerli, 2009, s. 203). Gizli işsizlik, gelir düşüklüğü, becerilerin tam olarak kullanılmaması ve düşük verimlilik ile karakterize edilen analitik bir kavramdır (Biçerli, 2014, s. 438). Gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde gizli işsizliğin nedenleri farklılık gösterir. Gelişmiş ülkelerde talep yetersizliğinden kaynaklanan ve geçici olan bir durumdur. Az gelişmiş ülkelerde ise sermaye yetersizliği nedeniyle ortaya çıkar ve kalıcı, yapısal bir sorundur (Özgüven, 1997, s. 403).

2.4.1.7. Sürekli Durgunluk

Sürekli durgunluk kavramı, ekonomistler tarafından 1929 Ekonomik Buhranı sonrasında ortaya atılmıştır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik sistemlerin yıpranması nedeniyle yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Sürekli durgunluğun nedenleri ülkeden ülkeye farklılık gösterse de, iç ve dış faktörler bu durumu etkileyerek kalıcı işsizlik sorununu doğurmaktadır. Belirli bir büyümenin ardından bazı ekonomilerin bir süreliğine ekonomik durgunluk yaşamaları, üretim hacimlerinde daralma ve kronik işsizlikle sonuçlanarak sürekli durgunluğu tanımlar (Korkmaz & Mahiroğulları, 2007, s. 86).

2.4.1.8. Genç İşsizlik

Genç işsizliği açıklamadan önce gençlik kavramının manasını ve kimlerin genç olarak kabul edildiğini açıklamak oldukça önemlidir. Kültürel, kurumsal ve siyasal faktörler nedeniyle gençlik tanımı ülkeden ülkeye farklılaşabilir. Örneğin, Uganda'da 13-35 yaş arası kişiler genç kabul edilirken, Nijerya'da 6-30 yaş arası bireyler genç olarak kabul edilmektedir (White & Kenyon, 2001). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile Birleşmiş Milletler ise 15-24 yaş aralığını "genç" olarak tanımlar (ILO, 2006). 15-24 yaş aralığında bulunan işsiz bireyler de genç işsiz olarak ifade edilmektedir. Türkiye' de ise yine bu yaş aralığı "genç" olarak tanımlanmaktadır. Bir kişinin belirli bir zaman diliminde iş aramasına rağmen

çalışabileceği bir iş bulamaması işsizlik olarak tanımlanırken, gençlerin bu işgücüne dahil edilmesi belirsiz olup, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Aktif iş arayan öğrenciler iş gücünde sayılırken, eğitim döneminde oldukları için işsiz sayılıp sayılmadıkları ülkeden ülkeye değişir (Görlüch, Stepanok & Al-Husami, 2013, s. 2). Genç işsizliği çeşitli faktörlere bağlıdır. Bunlar; eğitim sistemi, iş piyasasındaki çeşitli düzenlemeler (asgari ücret vb), genç nüfus oranı ile aile destekli gelir dağılımı (Jimeno & Rodriguez Palenzuela, 2002). Genç işsizliğine yol açan temel nedenler, ekonomik şartlar ve gençlerin çeşitli özellikleri olarak belirtilmektedir. Gençlerin işsiz olması ekonomi içindeki toplam talepten fazlasıyla etkilenir (Gündoğan, 1999). Genç işsizliğinin yoğun olduğu birçok ülkede benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Genç işsizlik, sosyal ve ekonomik olmak üzere birçok sonuca sebep olmaktadır. İşsizlik sorunu yaşayan gençler, ruhsal sağlık sorunları karşılamakta, topluma yönelik bakış açısında karşı kin ve nefret duyguları oluşmakta ve suç eğilimleri göstermektedir (Mehmet ve Kılıç, 2009, s. 45). Gençlerdeki işsizliğinin nedenleri, işgücü ve işveren perspektifinden incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda, genç işgücü piyasasının talep ve arzına göre genç işsizliğin nedenleri açıklanmaktadır (Freeman, 1979, s. 10).

Tablo 3

Genç İşsizliğin Nedenleri

Genç İşsizlik Oranlarının Yüksek Olmasının Nedenleri	Talep Bakımından	Arz Bakımından
Ücretler	Ekonomik düzenlemeler ve düşük seviyedeki asgari ücret iş sayısını azaltır.	Gençlerin çoğu zaman gerçekçi olmayan ücret beklentileri bulunmaktadır.
Tutumlar	Genç bireyler geleceği olan işleri talep ederler. İşverenlerin ayırım yapması genç işgücü talebinin azalmasına neden olur.	Gençler, mevcut ücret seviyelerinde çalışmayı kabul etseler bile, boş zamanı tercih etme eğilimindedirler ve iş ahlakı konusunda zayıf olabilirler.
Mevcut Durumdaki İşler	Ekonomiden kaynaklı olarak genç bireyler için iş sayısı azdır.	Düşük seviyede birçok iş mevcuttur.
Alternatif İşler	Gençler gayri resmi işlere yönelmeye başlar.	Gençler gayri resmi işlere yönelmeye başlar.
Nitelik	Nitelik iş esnasında kazanılmaya başlar.	Gençlerin mesleki eğitimleri ve yeterlilikleri genellikle eksiktir.
İş Gücü Mobilitesi	Ekonomik şartlar nedeniyle gençler için iş sayısı oldukça azdır.	Genç çalışanlar dinamik ve yüksek düzeyde hareketliliğe sahiptir.
Hızlı Nüfus Artışı	Her yaz, işgücü piyasası genç işgücü için çok sayıda yeni istihdam imkanı sunar.	Gençlerin işsizliği, genç nüfusun hızla artmasından kaynaklanabilir.

2.5. İşsizlik Kaygısı

Sanayi toplumundaki emek odaklı iş piyasaları, postmodern topluma geçişle birlikte sermaye odaklı iş piyasalarına dönüşmüştür. Mavi yakalı işçilere olan talep azalmakta, buna karşılık teknik ve mesleki alanlarda beyaz yakalı çalışan sayısı artmaktadır (Kuhnert, 1985). Neo-

liberal sistemin son 30 yılda getirdiği yeni gelişmeler ve farklı çalışma biçimleri, çalışanların kaygı seviyelerini artırmaktadır (Sennett, 2011, s. 32).

Teknolojinin ilerlemesiyle üretim firmalarında kullanılan makinelerin yenilenmesi mevcut çalışanların işsiz kalmasına yol açarken, işsizlerin iş bulmasını daha da zorlaştırmaktadır (Balakrishnan, 1999, s. 11). İş piyasalarındaki küresel krizlerin yanı sıra bu dönüşümler de piyasaları olumsuz etkilemektedir. Örneğin, 2001 ve 2008 yıllarında yaşanan krizler, işsizlik oranlarının artmasına ve ülkelerde yapısal sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Hem mevcut çalışanlar hem de iş arayan gençler, iş gücü piyasasındaki belirsizlik ve artan işsizlik oranlarından etkilenmektedir (Guichard & Rusticelli, 2010, s. 5).

Piyasadaki mevcut dalgalanmalar ve çeşitli belirsizlikler ile artış gösteren işsizlik, kişilerin geleceğe dair olumsuz düşünceler geliştirmelerine ve buna bağlı olarak işsizlik kaygısı yaşamalarına neden olmaktadır. İş sahibi olmak, bireylerin yaşamları ile sosyal ilişkilerini oldukça fazla etkilemektedir. Bu sebeple iş sahibi olmak kişiler için bu denli önemliyken, işsizlik olasılığının yaratabileceği olumsuzluklar daha net anlaşılabilir (Balkaya, 2017, s. 34).

Kişilerin iş sahibi olarak geçimlerini sağlayacak gelir elde etmeleri ve maddi-manevi tatmin yaşamaları temel ihtiyaçları arasındadır. Bu ihtiyaçları karşılayamayan kişilerde ruhsal açıdan çeşitli problemler görülebilir. Bu sebeple kişiler engellenmişlik hissiyle karşılaşarak hayal kırıklığı ve çatışma duygularıyla beraber işsizlik kaygısını yaşarlar (Aytaç & Keser, 2002).

Giderek artarak kronikleşen işsizlik durumu yalnızca ekonomik sorun olmanın ötesine geçerek ruhsal ve toplumsal sorunlara da yol açmaktadır. İşsizlik, kişilerde stres kaynağı olup, boşanma, hırsızlık, madde kullanımı, özkıyım gibi birçok olumsuz duruma neden olduğu görülmüştür (Biçerli, 2014, s. 428). Ayrıca, işsizlik birçok ruhsal sorunlarla da oldukça ilişkilidir (Weich & Lewis, 1998, s.118).

2.5.1. Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı

Globalleşmeyle beraber, dünyada üniversite mezunu işsizlerin sayısının artış göstermesi, genç kişilerde işsizlik kaygısına sebep olmaktadır (Ersoy vd., 2017). Bu kaygının nedenleri; üniversitelerin artışı, üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin fazlalığı, mezun sayısının artışı, iş bulmanın zorluğu, gençlerin yeterince donanımlı olmaması, iş piyasasında yeterince tecrübe sahibi olmamaları ve ailelerinin ekonomik durumu bulunmaktadır. İşsizlik,

beceriksizlik ya da utanılacak bir durum olarak görüldüğünden, bu düşünce gençlerde kaygıyı artırmaktadır (Ersoy Kart & Erdost, 2008).

Teoride üniversite mezunlarının birçok istihdam olanaklarına sahip olduğu ve yüksek maaş elde edebilecekleri düşünülse de pratikte durum böyle değildir. Günümüzde işsizlik oranı üniversite mezunu gençler arasında daha yüksektir. Eğitim düzeyi arttıkça işsiz kalma oranı da artabilmektedir bu da öğrencilerde gelecekte işsiz kalma kaygısına yol açmaktadır (Lacey & Crosby, 2004).

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısının seviyesini belirleyen faktörler arasında cinsiyet, barınma yeri, eğitim görülen bölüm ve fakülte, ebeveynlerin tutumları, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, okul başarısı, arkadaş ilişkileri, mezuniyet sonrası çalışma planları, karamsarlık ile özgüvende eksiklik, beceri ve bilgi eksikliği, sosyal ve çevresel baskılar ve ekonomik istihdam durumu bulunmaktadır (Tekin, 2015).

İşsizlik oranının üniversite mezunlarında yüksek olması, sorunun sadece eğitimin yetersizliğinden ve niteliğinden kaynaklanmadığının bir göstergesidir. Gençler, üniversite eğitimiyle yetinmeyip yaşam boyu eğitim anlayışını benimsemeli ve sürekli kendilerini yenilemelidirler (Yentürk & Başlevent, 2007).

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı ile okudukları bölüm arasında bir ilişki vardır. İşsizlik kaygısı yoğun olan öğrencilerde umutsuzluk da fazladır. Bölümünü isteyerek ve bilinçli olarak seçen öğrenciler, geleceğe yönelik pozitif olup işsizlik kaygısını daha az seviyede yaşamaktadırlar. Bazı öğrenciler geleceğe dair umutsuz olup, üniversiteyi boşuna okuduklarını ve mezun olduktan sonra evlerine dönmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir. İşsizlik kaygısı yaşayan bazı mezunlar, kendi meslekleri dışında işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır (Tekin, 2015).

Mezuniyetten önce iş bulmada zorluk ve eve geri dönme gibi düşünceler ile stres ve işsizlik kaygısı, üniversite öğrencilerinin gelecekteki iş yaşamlarını olumsuz etkileyerek verimliliklerini ve başarılarını düşürebilir hatta ruhsal sorunlara neden olabilir. Bu sebeple üniversite öğrencilerinde yaşanan işsizlik kaygısı, üzerinde durularak detaylandırılması gereken önemli bir sorundur (Yeniçeri vd., 2007).

2.5.1.1. Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ile İlişkili Faktörler

Ekonomik Zorluklar ve İstihdam: Dünyanın çoğu yerinde olduğu gibi Türkiye’de de genç işsizlik oranı, toplam işsizlik oranından yüksektir. Genç işsizler arasında yükseköğretim mezunlarının oranı diğerlerine göre son derece yüksektir (Çondur & Bölükbaşı, 2014). 2016 yılındaki istihdam verileri incelendiğinde 15-64 yaş aralığındaki kişilerin istihdam oranı %50,6 iken, 15-25 yaş arası bu oran %34,1 olmuştur. Aynı yıl, gençler arasında yükseköğrenim bitirenlerin istihdamı %52,1 ile diğerlerine göre daha yüksektir (TÜİK, 2017). Ülkemizde eğitimin süresinin çoğunlukla fazla olması, mezuniyet yaşının 24’ün üzerine çıkmasına neden olabiliyor. Ayrıca eğitilmiş gençler iş piyasasına dahil olma konusunda aceleci davranmıyor. Var olan işlerin uygunluğu ile piyasadaki ücret düzeyi gibi faktörler, nitelikli gençlerin iş gücüne katılım süresini uzatabilmektedir (Kemp & Barry, 2005, s. 148). TÜİK’ e göre yükseköğrenim mezunu olan gençlerin 2016’ da %25’i çeşitli sebeplerle iş piyasasına katılmamıştır. Bu nedenle yükseköğrenimden mezun olanların istihdam oranları, gerçek yaşam koşullarını tam olarak yansıtmayabilmektedir. Üniversite öğrencileri de sık sık "diplomalı işsiz" kavramıyla yüzleşmektedirler.

Özgüven Eksikliği ve Pesimist Bakış Açısı: Kaygı düzeyini yükselten faktörlerden bir diğeri, karamsarlık ile özgüven yetersizliği olarak tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrasında iş piyasasında diğer adaylarla rekabet edemeyecekleri düşüncesi, olumsuz duygulara sebep olmaktadır (Kim, 2001). Mezuniyet sürecindeki öğrencilerin artan kaygı seviyeleri (Bruehl, 2009) ile yetersizlik hissiyatı, karamsarlık ve özgüven eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Şahin ve Fırat (2009), üniversite öğrencilerinin sorunlarını inceledikleri araştırmalarında, özgüven yetersizliğinin en büyük sorun olduğunu belirlemişlerdir. İş gücüne katılım, işsizlik ve iş seçimi gibi kaygılar, özgüven eksikliği nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik işsizlik kaygıları, karamsarlık ve özgüven eksikliklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Beceri ve Bilgi Eksikliği: Üniversitede bulunan bireylerin kendilerini nitelik bakımından eksik bulmaları, alınana eğitime yönelik algıları ile sürekli artış gösteren üniversite mezuniyeti sonrasındaki işsizlik sayısı gibi durumlara dayandırılabilir. Mezuniyet sonrası iş yaşamına geçişte çeşitli sınavların olması, bireyleri iş yaşamındansa bu sınavlara odaklanmaya yöneltmektedir (Gül, 2008). Bu durum mezuniyet sonrasında yapacakları işlerle ilgili mesleki gelişime yönelmektense çeşitli sınavlara hazırlanmalarına ve istihdam edilecekleri alanlarda kendilerini yetersiz hissetmelerine yol açabilir.

Üniversite sayısında artış olmasına rağmen öğretim elemanı istihdamının yeterince artmaması da çeşitli problemlere neden olabilir. Öğrenci sayısı ile öğretim elemanı sayısındaki dengesizlik, öğrencilerin yeterince akademik danışmanlık alamamalarına ve yeterli donanımına erişmeden mezun olmalarına yol açabilmektedir (Anık ve Özkan, 2016).

Bunların dışında, öğrencilerin tercih zamanında yeterince bilgi sahibi olmadan karar vermeleri veya istemedikleri bölümleri seçmeleri, aldıkları eğitimden memnun olmamalarına neden olabilir (Deveci vd., 2012).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumlarının yordayıcısı olarak işsizlik kaygısı ve umut düzeylerinin incelenmiştir. Bu bakımdan araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla sayıda değişken arasında değişimin varlığını ve derecesini belirlemek için tercih edilen araştırma modelidir (Karasar, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin üç farklı coğrafi bölgesindeki üç devlet üniversitesinde öğrenim gören 306 resim öğretmenliği öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 21.40 tır. Çalışma grubunun oluşturulmasında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, çalışma kapsamında ihtiyaç duyulan büyüklükteki bir gruba ulaşılan kadar en ulaşılması mümkün olan yanıtlayıcılardan başlanarak örneklemin oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2016). Uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulan, çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	65	21,2
	Kadın	241	78,8
Sınıf Düzeyi	1	99	32,4
	2	83	27,1
	3	68	22,2
	4	56	18,3
Algılanan Gelir Düzeyi	Düşük	79	25,8
	Orta	219	71,6
	Yüksek	8	2,6
İş Tecrübesi	Var	139	45,4
	Yok	167	54,6
Yerleşim Yeri	Belde/Köy	23	7,5
	İlçe	66	21,6
	İl	84	27,5
	Büyükşehir	133	43,5

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu, yaşam doyumu ölçeği, işsizlik kaygısı ölçeği ve sürekli umut ölçeği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin fikir hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.

Demografik bilgi formu: Katılımcılarının demografik özelliklerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Formda cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, algılanan gelir düzeyi, iş tecrübesi ve yaşamın önemli kısmının geçtiği yerleşim yeri soruları yer almaktadır.

3.3.1. Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ölçek Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek tek boyut ve 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 1-Hiç katılmıyorum, 5- Tamamen katılıyorum olmak üzere 5’li likert tiptedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 olarak saptanmıştır.

3.3.2. Sürekli Umut Ölçeği

Snyder ve diğerleri (1991) tarafından 15 yaş ve üzeri bireylerin umut düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, Bacanlı ve Tarhan (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek, Alternatif Yollar Düşüncesi ve Eyleyici Düşünce olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 12 maddeden oluşan bu ölçeğin 4 maddesi dolgu maddesidir. Ölçek 1-Kesinlikle yanlış, 8-Kesinlikle Doğru olmak üzere 8'li likert tiptedir. Elde edilen puanların artması, bireylerin umut düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir. Bacanlı ve Tarhan (2015) tarafından Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .86 olarak hesaplanmışken, bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

3.3.3. İşsizlik Kaygısı Ölçeği

Dursun ve Aytaç (2009), Ersoy-Kart ve Erdost'un (2008) işsizlik kaygısı ile ilgili geliştirdikleri ölçeklerdeki sorulardan yararlanarak Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından oluşturulan işsizlik kaygısı ölçeği, dört alt boyut ve 26 sorudan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, ve niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğidir. İstihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutu "2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 25" numaralı soruları, çevresel ve sosyal baskı alt boyutu "16, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26" numaralı soruları, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutu "4, 5, 6, 7, 13" numaralı soruları, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutu ise "1, 14, 21, 23" numaralı soruları içermektedir. "3 ve 13" numaralı sorular ters puanlama ile hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinde 1'e yakın puanlar düşük işsizlik kaygısını, 5'e yakın puanlar ise yüksek işsizlik kaygısını göstermektedir. Tayfun ve Korkmaz (2016) ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısını .90 bulmuştur. Ölçeğin bu çalışma kapsamında hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı da .90 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçekler için ilgili sahiplerden gerekli izinler alındıktan sonra, etik kurul onayı alınmış ve veri toplama sürecine geçilmiştir. Veriler, katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı ve veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiş ve verilerin gizliliği konusunda güvence sağlanmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra, araştırmacılar veri toplama işlemini

gerçekleştirmiştir. Toplamda 306 katılımcıya ulaşılmış ve her katılımcıdan veri toplama işlemi 5-15 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçme araçlarıyla toplanan verilerin bilgisayar ortamında analiz edilmesi için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi olarak .05 kabul edilmiştir. Verilerin istatistiksel işlemler için hazırlanmasında ilk adım olarak, toplanan 306 veri seti SPSS 25.0 programına aktarılmıştır. Veri analizi öncesinde kayıp değer analizi yapılmış ve herhangi bir kayıp değer bulunmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra uç değer analizi gerçekleştirilmiş ve verilerin z puanları hesaplanmıştır. Referans aralığı olarak -4 ile +4 kabul edilmiştir ve bu aralığın dışındaki veriler uç değer olarak kabul edilmiştir (Mertler & Vannatta, 2016). Uç değer aralığının dışında kalan bir veri bulunmadığından veri analizine geçilmiştir.

Araştırmada kullanılan Yaşam Doyumu Ölçeği, Sürekli Umut Ölçeği ve İşsizlik Kaygısı Ölçeğinin güvenirlik analizleri yapılmıştır. Güvenirlik analizleri ise SPSS 25.0 programı ile Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, araştırmanın veri toplama araçlarının güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada analizlerin yapılabilmesi için öncelikle normallik testi uygulanmıştır. Normallik varsayımını kontrol etmek amacıyla basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayılarına bakılmıştır. Her bir değişkenin basıklık ve çarpıklık katsayılarının, referans değer aralığı olan -1.00 ile +1.00 arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, verilerin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2014). Verilerin normal dağıldığı belirlendikten sonra, resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumları, umutları ve işsizlik kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemek için parametrik testlerden Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonrasında değişkenler arasındaki ikili korelasyon değerlerinin hepsinin .90'dan düşük olduğu görülmüştür. Bu durum Veri setinde çoklu bağlantı problemi olmadığını göstermektedir (Çokluk vd., 2014).

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut ve işsizlik kaygısı düzeylerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Analiz öncesinde, verilerin normal dağılımda olması, otokorelasyon ve çoklu bağlantılılık problemlerinin bulunmaması gibi gerekli varsayımların karşılandığı doğrulanmıştır (Field, 2009; Tabachnik & Fidel, 2013; Ullman, 2013). Bununla birlikte resim öğretmenliği öğrencilerinin umut, işsizlik kaygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf

düzeyi, algılanan gelir durumu, iş tecrübesi ve yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi aracılığıyla tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmadaki değişkenlere ait korelasyon değerleri Tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5

Değişkenlere İlişkin Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Yaşam Doyumu	İşsizlik Kaygısı	Umut
Yaşam Doyumu	-	-,422**	,472**
İşsizlik Kaygısı	-,422**	-	-,341**

** $p < .001$

Tablo 5 incelendiğinde yaşam doyumu ile işsizlik kaygısı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu, işsizlik kaygısının artmasıyla yaşam doyumunun azaldığını veya tam tersi durumda yaşam doyumunun artmasıyla işsizlik kaygısının azaldığını gösterir. Yaşam doyumu ile umut arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu, umut düzeyinin artmasıyla yaşam doyumunun da arttığını veya tam tersi durumda yaşam doyumunun artmasıyla umut düzeyinin de arttığını gösterir. İşsizlik kaygısı ile umut arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu, işsizlik kaygısının artmasıyla umut düzeyinin azaldığını veya tam tersi durumda umut düzeyinin artmasıyla işsizlik kaygısının azaldığını gösterir. Bununla beraber kurgulanan modelde çoklu bağlantı sorunu olmadığı (.90’dan küçük olduğu) anlaşılmaktadır (Çokluk vd., 2014). Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumlarını, umut ve işsizlik kaygısının ne ölçüde yordadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Umut ve İşsizlik Kaygısı

Yordayıcı Değişken	B	SH	β	t	p
Sabit (Yaşam Doyumu)	11,748	1,737	-	6,763	,000**
Umut	,174	,023	,381	7,469	,000**
İşsizlik Kaygısı	-,069	,012	-,292	-5,719	,000**
**p<.001 R=,554 R ² = ,307 F=66,588 sd=2/303 p=.000 Durbin Watson= 1,854					

Tablo 6 incelendiğinde umut ve işsizlik kaygısının yaşam doyumunu üzerinde anlamlı etkileri olduğunu görülmektedir. Umut, yaşam doyumunu pozitif yönde etkilerken, işsizlik kaygısı yaşam doyumunu negatif yönde etkilemektedir. Model, yaşam doyumundaki varyansın %31'ini açıklamaktadır ve genel olarak istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu bulgular, umut düzeyinin artırılmasının yaşam doyumunu yükseltebileceğini, işsizlik kaygısının ise azaltılmasının yaşam doyumunu artırabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda regresyon modelinin belirtilen tüm bu değişkenlerin, Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumları üzerinde büyük ($.26 < R^2$) bir etki değerine sahip olduğu söylenebilir (Cohen, 1988). Bununla beraber Durbin-Watson istatistiği, otokorelasyon olup olmadığını kontrol eder. Değer 2'ye yakın olduğunda, otokorelasyonun olmadığı varsayılır. Bu modelde Durbin-Watson değeri 1.854 olup, kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ve modelde otokorelasyon sorununun bulunmadığı söylenebilir.

4.1. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumları düzeyi cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
Yaşam Doyumu	Kadın	241	14,44	3,91	304	-,079	,937
	Erkek	65	14,49	4,38			

Tablo 7 incelendiğinde Kadınlar ve erkekler arasında yaşam doyumu açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, her iki cinsiyetin yaşam doyumu seviyelerinin birbirine benzer olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri iş tecrübesine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 8

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İş Tecrübesine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	İş Tecrübesi	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
Yaşam Doyumu	Var	139	14,78	4,03	304	1,301	,194
	Yok	167	14,18	3,97			

Tablo 8 incelendiğinde iş tecrübesi olanlar ve olmayanlar arasında yaşam doyumu açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, iş tecrübesinin bireylerin yaşam doyumu seviyeleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim merkezine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 9

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Yerleşim Merkezine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Yerleşim Merkezi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
Yaşam Doyumu	Köy-Belde (A)	23	13,86	4,39	,795	,497
	İlçe(B)	66	13,98	3,29		
	İl (C)	84	14,88	4,04		
	Büyükşehir (D)	133	14,52	4,26		

Tablo 9 incelendiğinde yerleşim yerleri arasında yaşam doyumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, yaşam doyumunun köy-belde, ilçe, il veya büyükşehir gibi farklı yerleşim yerlerinde yaşayan bireyler arasında benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 10

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
Yaşam Doyumu	1 (A)	99	14,61	4,29	1,572	,196
	2 (B)	83	14,10	3,84		
	3 (C)	68	13,92	4,12		
	4 (D)	56	15,39	3,46		

Tablo 10 incelendiğinde sınıf düzeyleri arasında yaşam doyumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, yaşam doyumunun farklı sınıf düzeylerindeki bireyler arasında benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 11

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Gelir Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	S.s	F	p	Anlamlı Fark
Yaşam Doyumu	Düşük (A)	79	13,02	3,23	8,405**	,000	A-B
	Orta (B)	219	14,87	4,09			
	Yüksek (C)	8	17,12	4,82			

**p<.001

Tablo 11 incelendiğinde gelir düzeyine göre yaşam doyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yaşam doyumu ortalamaları, gelir düzeylerine göre belirgin farklılıklar göstermektedir. Bununla beraber Düşük (A) ile Orta (B) gelir düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. En yüksek yaşam doyumu ortalaması yüksek gelir düzeyine sahip bireylerde (17.12) iken, en düşük yaşam doyumu ortalaması düşük gelir düzeyine sahip bireylerde (13.02) bulunmaktadır.

4.2. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut ve düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 12

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Umut	Kadın	241	48,25	8,36	304	,298	,766
	Erkek	65	47,89	10,11			
Alternatif Yollar	Kadın	241	24,85	4,67	304	-,694	,488
	Erkek	65	25,80	4,87			
Eyleyici Düşünce	Kadın	241	23,40	4,76	304	,023	,304
	Erkek	65	22,58	5,91			

Tablo 12 incelendiğinde, cinsiyetlere göre umut ve alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. Bu, hem kadınların hem de erkeklerin bu üç değişkene benzer düzeylerde sahip olduğunu işaret etmektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut düzeyleri iş tecrübesine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 13

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının İş Tecrübesine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	İş Tecrübesi	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
Umut	Var	139	50,69	8,22	304	4,740**	,000
	Yok	167	46,08	8,64			
Alternatif Yollar	Var	139	26,32	4,19	304	4,830**	,000
	Yok	167	23,80	4,81			
Eyleyici Düşünce	Var	139	24,36	4,97	304	3,674**	,000
	Yok	167	22,28	4,89			

** $p < .001$

Tablo 13 incelendiğinde iş tecrübesi olanların umut ortalaması (50.69), iş tecrübesi olmayanlardan (46.08) anlamlı derecede yüksektir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.000$). İş tecrübesi olan bireylerin umut düzeyi, iş tecrübesi olmayanlara göre daha yüksektir. İş tecrübesi olanların alternatif yollar düşüncesi ortalaması (26.32), iş tecrübesi olmayanlardan (23.80) anlamlı derecede yüksektir. Bu fark ta istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.000$). İş tecrübesi olan bireyler, problem çözme ve alternatif yollar geliştirme konusunda daha olumlu düşüncelere sahiptir. İş tecrübesi olanların eyleyici düşünce ortalaması (24.36), iş tecrübesi olmayanlardan (22.28) anlamlı derecede yüksektir. Bu fark

ta istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.000$). İş tecrübesi olan bireyler, hedeflerine ulaşma konusunda daha fazla motivasyona sahiptir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut düzeyleri gelire göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 14

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyine göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	S.s	F	p	Anlamlı Fark
Umut	Düşük (A)	79	46,21	10,15	5,509**	,000	A-C
	Orta (B)	219	48,60	8,03			
	Yüksek (C)	8	55,87	7,73			
Alternatif Yollar	Düşük (A)	79	24,18	5,38	4,939**	,000	A-C
	Orta (B)	219	25,05	4,39			
	Yüksek (C)	8	29,50	3,38			
Eyleyici Düşünce	Düşük (A)	79	22,05	5,69	4,376**	,000	A-C
	Orta (B)	219	23,55	4,69			
	Yüksek (C)	8	26,37	4,95			

** $p < .001$

Tablo 14 incelendiğinde gelir düzeyi arttıkça umut düzeyi de artmaktadır. En yüksek umut ortalaması yüksek gelir düzeyine sahip bireylerde (55.87), en düşük umut ortalaması ise düşük gelir düzeyine sahip bireylerde (46.21) gözlenmiştir. F testi ve p değeri ($p = 0.000$) gelir düzeylerine göre umut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Özellikle düşük gelir düzeyi (A) ile yüksek gelir düzeyi (C) arasında anlamlı bir fark vardır. Gelir düzeyi arttıkça alternatif yollar düşüncesi de artmaktadır. Yüksek gelir düzeyine sahip bireyler (29.50), düşük gelir düzeyine sahip bireylerden (24.18) daha yüksek alternatif yollar düşüncesine sahiptir. F testi ve p değeri ($p = 0.000$) gelir düzeylerine göre alternatif yollar düşüncesi ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Düşük gelir düzeyi (A) ile yüksek gelir düzeyi (C) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Gelir düzeyi arttıkça eyleyici düşünce de artmaktadır. Yüksek gelir düzeyine sahip bireyler (26.37), düşük gelir düzeyine sahip bireylerden (22.05) daha yüksek eyleyici düşünceye sahiptir. F testi ve p değeri ($p = 0.000$) gelir düzeylerine göre eyleyici düşünce ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Düşük gelir düzeyi (A) ile yüksek gelir düzeyi (C) arasında anlamlı bir fark vardır.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut düzeyleri yaşanan yerleşim yerine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 15

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Yerleşim Yerine göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Yerleşim Merkezi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
Umut	Köy-Belde (A)	23	46,95	10,87	1,523	,209
	İlçe(B)	66	46,75	8,81		
	İl (C)	84	49,64	8,27		
	Büyükşehir (D)	133	48,17	8,55		
Alternatif Yollar	Köy-Belde (A)	23	23,78	6,25	1,993	,115
	İlçe(B)	66	24,07	4,88		
	İl (C)	84	25,69	4,60		
	Büyükşehir (D)	133	25,11	4,32		
Eyleyici Düşünce	Köy-Belde (A)	23	23,17	6,48	,890	,447
	İlçe(B)	66	22,68	4,97		
	İl (C)	84	23,95	4,48		
	Büyükşehir (D)	133	23,06	5,10		

Tablo 15 incelendiğinde yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim merkezine göre umut ve alt boyut puanların istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin umut düzeyleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 16

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Umut ve Alt Boyut Puanlarının Sınıf Düzeyine göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
Umut	1 (A)	99	48,36	7,42	1,701	,167
	2 (B)	83	47,46	9,32		
	3 (C)	68	47,02	10,41		
	4 (D)	56	50,30	7,54		
Alternatif Yollar	1 (A)	99	25,06	3,95	,851	,467
	2 (B)	83	24,45	5,12		
	3 (C)	68	24,75	5,65		
	4 (D)	56	25,71	4,07		
Eyleyici Düşünce	1 (A)	99	23,30	4,89	2,260	,082
	2 (B)	83	23,01	5,23		
	3 (C)	68	22,27	5,47		
	4 (D)	56	24,58	4,12		

Tablo 16 incelendiğinde sınıf düzeyine göre umut ve alt boyut puanların istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.3. Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Resim öğretmenliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 17

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
İşsizlik Kaygısı	Kadın	241	83,05	16,24	304	2,425*	,016
	Erkek	65	77,35	18,67			
İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi	Kadın	241	33,32	6,40	304	3,185*	,002
	Erkek	65	30,32	7,85			
Çevresel ve Sosyal Baskı	Kadın	241	25,33	6,21	304	2,134*	,034
	Erkek	65	23,38	7,60			
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Kadın	241	14,03	3,92	304	-,542	,589
	Erkek	65	14,33	4,36			
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Kadın	241	10,35	3,31	304	2,273*	,024
	Erkek	65	9,30	3,20			

* $p < .05$

Tablo 17 incelendiğinde kadınların işsizlik kaygısı ortalaması erkeklerden anlamlı derecede yüksektir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.016$). Kadınların istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi ortalaması erkeklerden anlamlı derecede yüksektir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.002$). Kadınların çevresel ve sosyal baskı ortalaması erkeklerden anlamlı derecede yüksektir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.034$). Kadınlar ve erkekler arasında kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p = 0.589$). Kadınların niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ortalaması erkeklerden anlamlı derecede yüksektir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.024$). Bu analiz sonuçları, cinsiyetin işsizlik kaygısı ve bazı alt boyutları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Kadınlar, genel işsizlik kaygısı, istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı ve niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği açısından erkeklere göre daha yüksek ortalama puanlara sahiptir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Ancak, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği açısından kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu sonuçlar, cinsiyetin bazı işsizlik kaygısı boyutları üzerinde belirgin

bir etkisi olduğunu ve kadınların genel olarak işsizlik kaygısında daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri iş tecrübesine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 18

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişken	İş Tecrübesi	n	$\bar{x}$	S.s	sd	t	p
İşsizlik Kaygısı	Var	139	80,35	17,55	304	-1,401	,162
	Yok	167	83,07	16,32			
İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi	Var	139	32,48	7,15	304	-,456	,649
	Yok	167	32,84	6,57			
Çevresel ve Sosyal Baskı	Var	139	24,83	6,64	304	-,202	,840
	Yok	167	24,98	6,52			
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Var	139	13,47	4,07	304	-2,504*	,013
	Yok	167	14,62	3,90			
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Var	139	9,55	3,38	304	-2,817*	,005
	Yok	167	10,61	3,19			

* $p < .05$

İş tecrübesi olan ve olmayan bireyler arasında işsizlik kaygısı açısından ($p = 0.162$), istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi açısından ($p = 0.649$) ve çevresel ve sosyal baskı açısından ($p = 0.840$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bununla beraber iş tecrübesi olmayan bireylerin kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği puanları ($p = 0.013$) ve niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği puanları ($p = 0.005$), iş tecrübesi olan bireylerden anlamlı derecede yüksektir. Bu analiz sonuçları, iş tecrübesinin işsizlik kaygısı ve bazı alt boyutları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. İş tecrübesi olan ve olmayan bireyler arasında işsizlik kaygısı, istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı açısından anlamlı farklar bulunmamaktadır. Ancak iş tecrübesi olmayan bireyler, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ve niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği boyutlarında iş tecrübesi olan bireylere göre anlamlı derecede daha yüksek puanlara sahiptir. Bu sonuçlar, iş tecrübesinin bazı psikolojik faktörler üzerinde koruyucu bir etkisi olabileceğini göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri yerleşim yerine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 19

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Yerleşim Yerine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Yerleşim Merkezi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
İşsizlik Kaygısı	Köy-Belde (A)	23	82,26	20,30	,369	,776
	İlçe(B)	66	81,80	14,61		
	İl (C)	84	80,28	17,68		
	Büyükşehir (D)	133	82,76	16,99		
İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi	Köy-Belde (A)	23	32,52	8,98	1,861	,136
	İlçe(B)	66	32,96	6,27		
	İl (C)	84	31,26	7,01		
	Büyükşehir (D)	133	33,48	6,50		
Çevresel ve Sosyal Baskı	Köy-Belde (A)	23	25,47	6,92	,12	,948
	İlçe(B)	66	24,59	5,75		
	İl (C)	84	25,04	6,64		
	Büyükşehir (D)	133	24,90	6,90		
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Köy-Belde (A)	23	13,82	5,03	,774	,509
	İlçe(B)	66	14,18	3,21		
	İl (C)	84	13,59	4,17		
	Büyükşehir (D)	133	14,42	4,09		
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Köy-Belde (A)	23	10,43	3,52	,355	,786
	İlçe(B)	66	10,06	2,84		
	İl (C)	84	10,38	3,25		
	Büyükşehir (D)	133	9,95	3,55		

Tablo 19 incelendiğinde, yerleşim merkezlerinin işsizlik kaygısı ve alt boyutları (istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, işsizlik kaygısı ve alt boyutlarının yerleşim merkezlerine göre değişmediğini ve bu faktörlerin bireyler arasında benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 20

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
İşsizlik Kaygısı	1 (A)	99	80,57	15,98	1,130	,337
	2 (B)	83	84,45	17,12		
	3 (C)	68	82,15	17,96		
	4 (D)	56	79,78	16,92		
İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi	1 (A)	99	32,44	6,60	1,381	,249
	2 (B)	83	33,93	6,93		
	3 (C)	68	32,18	6,97		
	4 (D)	56	31,83	6,88		
Çevresel ve Sosyal Baskı	1 (A)	99	23,95	6,49	1,170	,321
	2 (B)	83	25,72	6,45		
	3 (C)	68	25,10	6,78		
	4 (D)	56	25,19	6,59		
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	1 (A)	99	14,21	3,93	,661	,577
	2 (B)	83	14,10	4,24		
	3 (C)	68	14,45	4,03		
	4 (D)	56	13,64	3,84		
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	1 (A)	99	9,95	3,30	2,257	,082
	2 (B)	83	10,68	3,32		
	3 (C)	68	10,40	3,10		
	4 (D)	56	9,28	3,46		

Tablo 20 incelendiğinde, sınıf düzeylerinin işsizlik kaygısı ve alt boyutları (istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, işsizlik kaygısı ve alt boyutlarının sınıf düzeylerine göre değişmediğini ve bu faktörlerin bireyler arasında benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Resim öğretmenliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri gelire göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 21

Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Alt Boyut Puanlarının Gelir Düzeyine Göre Anova Testi Sonuçları

Faktörler	Gelir Düzeyi	N	$\bar{x}$	S.s	F	p
İşsizlik Kaygısı	Düşük (A)	79	82,94	16,18	,248	,780
	Orta (B)	219	81,47	17,31		
	Yüksek (C)	8	80,28	13,91		
İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi	Düşük (A)	79	32,17	6,63	,293	,746
	Orta (B)	219	32,85	6,98		
	Yüksek (C)	8	33,00	4,43		
Çevresel ve Sosyal Baskı	Düşük (A)	79	26,05	6,32	1,597	,204
	Orta (B)	219	24,52	6,67		
	Yüksek (C)	8	24,28	5,21		
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Düşük (A)	79	14,18	4,08	,055	,947
	Orta (B)	219	14,07	3,96		
	Yüksek (C)	8	13,71	5,52		
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Düşük (A)	79	14,09	3,79	,939	,939
	Orta (B)	219	10,53	3,13		
	Yüksek (C)	8	10,01	2,92		

Tablo 21 incelendiğinde, gelir düzeylerinin işsizlik kaygısı ve alt boyutları (istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, işsizlik kaygısı ve alt boyutlarının gelir düzeylerine göre değişmediğini ve bu faktörlerin bireyler arasında benzer düzeylerde olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın ilk bulgusu umut ve işsizlik kaygısının yaşam doyumu üzerinde anlamlı etkileri olduğudur. Umut, yaşam doyumunu pozitif yönde etkilerken, işsizlik kaygısı yaşam doyumunu negatif yönde etkilemektedir. Araştırma dahilinde kurulan model, yaşam doyumundaki varyansın %31 'ini açıklamaktadır ve genel olarak istatistiksel olarak anlamlıdır. Alan yazın incelendiğinde Snyder ve diğerlerinin (1991) geliştirdikleri umut teorisi doğrultusunda umut düzeyinin bireylerin hedeflerine ulaşma motivasyonlarını ve genel yaşam doyumunu artırdığı bulunmuştur. Umutlu bireyler, karşılaştıkları zorlukları aşmada daha başarılı olup, genel olarak daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Bununla beraber başka bir çalışmada ise yüksek umut düzeyine sahip bireylerin genel yaşam doyumunun yüksek olduğunu, düşük umut düzeyine sahip bireylerin ise daha düşük yaşam doyumunu bildirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca ekonomik güvence eksikliği yaşam doyumunu olumsuz etkilediği bulunmuştur (Diener & Seligman, 2002). Üniversite öğrencileriyle yapılan diğer bir çalışmada ise yüksek umut düzeyine sahip öğrencilerin akademik başarılarının ve yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu ve gelecek endişelerinin ise yaşam doyumunu düşürdüğünü göstermiştir (Gallagher, Marques & Lopez, 2017). Bu çalışmalara bakılarak araştırma sonuçlarının alan yazın tarafından desteklendiği söylenebilir.

Araştırmanın bu sonuçları Resim öğretmenliği öğrencileri kapsamında değerlendirildiğinde; resim öğretmenliği öğrencileri, yaratıcı süreçlerle sıkça uğraşan bireylerdir. Yaratıcılık, bireylerin problem çözme becerilerini ve gelecek ile ilgili olumlu beklentilerini artırabilir. Umutlu olmak, bu öğrencilerin sanatsal hedeflerine ulaşma motivasyonlarını ve süreçten aldıkları tatmini arttırabilir. Umut düzeyinin yüksek olması, bu öğrencilerin sadece akademik ve sanatsal başarılarında değil, genel yaşam doyumlarında da olumlu bir etkiye sahip olabilir. Bununla birlikte Resim öğretmenliği öğrencileri, gelecekte sanatsal

kariyerlerinde başarılı olmayı ummaktadır. Umut düzeyi yüksek olan öğrenciler, bu hedeflere ulaşmada daha kararlı ve motive olabilmektedir. Bu da onların genel yaşam memnuniyetlerini artırır. Snyder ve diğerlerinin (1991) Umut Teorisi, bireylerin hedef belirleme ve bu hedeflere ulaşma süreçlerindeki kararlılığının umut düzeyine bağlı olduğunu vurgular. Resim öğretmenliği öğrencilerinin yüksek umut düzeyleri, onların sanatsal ve profesyonel hedeflerine ulaşmada daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir. Öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulma ve gelir elde etme konularında yaşayabileceği kaygılar, onların genel yaşam doyumunu olumsuz etkileyebilir. Diener ve Seligman'ın (2002) bulguları, ekonomik güvencesizliğin bireylerin psikolojik sağlığı ve yaşam doyumunu üzerindeki olumsuz etkilerini vurgular.

Araştırmadaki diğer bir bulgu ise Resim öğretmenliği öğrencilerinin cinsiyete göre yaşam doyumlarında anlamlı bir farklılık olmamasıdır. Diener ve Suh (1997) yaptıkları çalışmada yaşam doyumunu açısından kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Yetişkinlerle yapılan başka bir çalışmada cinsiyete göre yaşam doyumunun anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür (Hazar & Özpolat, 2023). Bu çalışmalar araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bununla beraber sanat alanında toplumsal ve kültürel normlar, genellikle cinsiyet farkındalığı konusunda daha esnektir. Bu esneklik, kadın ve erkek öğrencilerin sanatsal ifadelerinde ve yaşam doyumlarında benzer seviyelere ulaşmalarını sağlayabilir. Sanat, toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız bir kendini ifade biçimi sunar, bu da her iki cinsiyetin benzer yaşam doyumuna düzeylerine sahip olmasını destekleyebilir.

Araştırmada resim öğretmenliği öğrencilerinin iş tecrübesine göre yaşam doyumunu düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu bulgularını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Arnett, 2000; Super, 1980). Bu sonuçların nedeni: Resim öğretmenliği öğrencilerinin kariyer beklentileri genellikle sanatsal ve eğitimsel alanlarda yoğunlaşır. Bu öğrenciler, öğretmenlik, akademisyenlik, eleştirmenlik, sergi küratörlüğü gibi kariyer hedeflerine sahip olabilirler. Bu durum yaşam doyumunda sanatsal başarıların ve kişisel gelişimin daha belirleyici olduğunun göstergesi olabilir.

Araştırmanın başka bir bulgusu ise Resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim merkezine göre yaşam doyumlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığıdır. Nitekim birçok araştırma, küçük ve büyük yerleşim merkezleri arasında yaşam doyumunun açısından anlamlı farklar bulamamıştır. Bu araştırmalar, bireylerin yaşam doyumlarının

kişisel özellikler, sosyal ilişkiler ve bireysel mutluluk seviyeleri gibi faktörlerle daha yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Easterlin, 2001).

Araştırmada Resim öğretmenliği öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre yaşam doyumlarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Nitekim Üniversite öğrencileri arasında yapılan başka bir çalışma, sınıf düzeylerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiş ve Öğrencilerin yaşam doyumları üzerinde kişisel gelişim ve sosyal ilişkiler daha belirleyici bulunmuştur (Diener & Fujita, 1995). Bu durum, sınıf düzeyleri arasında anlamlı farkların bulunmamasını açıklayabilir (Liu vd., 2016).

Araştırmada Resim öğretmenliği öğrencilerinin gelir düzeyine göre yaşam doyumlarında anlamlı farklılaşma olduğu görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde Vicdan ve Altınok (2009) yaptıkları çalışmada yaşam doyumlarının gelir düzeyine göre farklılaştığını belirtmiştir. Yine başka bir çalışmada Diener ve Oishi (2000), daha yüksek gelirin bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada ve yaşam kalitesini artırmada önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Araştırmanın bu sonuçları Yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler, sanatsal faaliyetlere ve eğitimle ilgili diğer harcamalara daha rahat erişebilir. Bu durum, onların eğitim süreçlerinden daha fazla tatmin olmalarını ve genel yaşam doyumlarının artmasını sağlar. Düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler ise maliyetli sanatsal malzemeleri ve etkinlikleri karşılamakta zorlanabilirler. Bu ekonomik stres, yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ekonomik sıkıntılar, öğrencilerin yaratıcı süreçlerine ve akademik performanslarına da yansır. Finansal güvence, sanat eğitimi öğrencilerinin yaşam doyumu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Daha yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler, sanat eğitimi sürecinde daha az stres yaşar ve bu da genel yaşam doyumlarını artırır (Smith & Davis, 2006). Düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler, finansal stres nedeniyle akademik performanslarını ve sanatsal gelişimlerini olumsuz etkileyen zorluklar yaşayabilirler. Bu stres, yaşam doyumlarını da olumsuz etkiler (Roberts vd., 1999).

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise cinsiyete göre umut ve alt boyut puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığıdır. Alan yazın incelendiğinde Snyder ve Lopez (2002) yaptıkları çalışmada bu bulguyu destekleyen sonuçlara ulaşmışlardır. Bu durumun nedeni, sanat eğitimi, öğrencilere geleceğe yönelik olumlu bakış açıları kazandırabilir. Umut düzeyleri cinsiyetten bağımsız olarak benzer düzeylerde olabilir çünkü sanatsal yaratım süreçleri tüm öğrenciler için benzer motivasyonlar ve hedefler içerir. Sanatın terapi ve kendini ifade etme araçları, umut seviyelerini destekleyebilir.

Araştırmada iş tecrübesine göre resim öğretmenliği öğrencilerinin umut ve alt boyut puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde Hirschi (2014) yaptığı çalışma sonucunda iş tecrübesinin, bireylerin kariyer gelişimlerinde önemli bir rol oynadığını ve bu süreçte karşılaşılan başarıların, umut düzeylerini arttırdığını ve bireylerin hedeflerine ulaşma konusunda kendilerine olan inançlarını pekiştirdiğini belirtmiştir.

Araştırmada yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim yerine göre resim öğretmenliği öğrencilerinin umut ve alt boyut puanlarında anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde Snyder ve Lopez (2002) Umut düzeylerinin kentsel veya kırsal yaşamdan bağımsız olarak benzer düzeylerde olabileceğini öne sürmektedir. Bu bulgu, yerleşim merkezleri arasında umut düzeyleri açısından anlamlı fark bulunmamasını desteklemektedir.

Araştırmada sınıf düzeyine göre resim öğretmenliği öğrencilerinin umut ve alt boyut puanlarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Resim öğretmenliği öğrencileri kariyer hedefleri ve kişisel gelişim hedefleri ile motive olmaya yatkın olduğu söylenebilir. Sanatsal başarılar ve kişisel gelişim, umut düzeylerini artırabilir. Ancak bu çalışmada görüldüğü gibi, umut düzeyleri sınıf düzeylerine göre belirgin bir fark göstermemiştir, bunun nedeni öğrencilerin sanatsal hedefleri ve motivasyonları eğitimlerinin tüm aşamalarında benzer olabilmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise resim öğretmenliği öğrencilerinin gelir düzeyine göre umut ve alt boyut puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığıdır. Gelir düzeyi, bireylerin ekonomik güvenliklerini ve yaşam standartlarını artırarak genel umut düzeylerini olumlu yönde etkiler. Düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler, ekonomik zorluklarla karşılaştıklarında geleceğe yönelik olumlu beklentilerini ve umut düzeylerini düşürebilirler. Yüksek gelir düzeyine sahip öğrenciler ise, daha yüksek umut düzeylerine sahip olabilirler (Diener & Oishi, 2020). Alan yazın incelendiğinde Oishi, Kesebir ve Diener (2011) gelir eşitsizliğinin bireylerin mutluluğu üzerindeki etkilerini incelemiş ve daha yüksek gelir düzeylerinin genel yaşam memnuniyetini artırdığını bulmuş ve bu durumun kişilerin motivasyonunu pozitif etkilediğini belirtmiştir.

Araştırma sonucunda kadınlar ve erkekler arasında işsizlik kaygısı, istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel bilgi ve beceri eksikliği açısından anlamlı farklılaşma varken, cinsiyete göre kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği boyutunda anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Kadınların işsizlik kaygısı

düzeylerinin erkeklerden genellikle daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu, kadınların iş güvencesi ve ekonomik bağımsızlık konularında daha fazla endişe duymalarına bağlanabilir (Smith & Cooper, 2004). Bununla beraber Çevresel ve sosyal baskı, kadınlar üzerinde erkeklerden daha fazla stres yaratabilir. Kadınlar, toplumsal beklentiler ve sorumluluklar nedeniyle daha fazla sosyal baskı altında kalabilirler (Eagly & Carli, 2007).

Araştırmanın bir başka bulgusu ise iş tecrübesi olan ve olmayan öğrenciler arasında işsizlik kaygısı, istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı açısından anlamlı farklar bulunmadığını, ancak kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile niteliksel bilgi ve beceri eksikliği açısından anlamlı farklar olduğunu göstermektedir. İş tecrübesi, bireylerin öz yeterlik inançlarını ve özgüvenlerini artırabilir. Bu, iş tecrübesinin bireylerin kendilerine olan güvenlerini artırarak kişisel karamsarlığı azalttığını gösterebilir. İş tecrübesi, bireylerin niteliksel bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. İş tecrübesi, öğrencilerin pratik bilgi ve becerilerini artırarak bu eksiklikleri gidermelerine yardımcı olabilir.

Araştırmanın sonucunda resim öğretmenliği öğrencilerinin yaşamın çoğunun geçtiği yerleşim merkezine göre işsizlik kaygısı toplam ve alt boyut puanlarının anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durumun nedeni işsizlik kaygısı, bireylerin genel ekonomik durumu ve iş piyasasındaki belirsizliklerle ilgilidir. Bununla beraber yerleşim merkezleri farklı olsa da öğrencilerin sahip oldukları sosyal destek ağları ve aile desteği benzer düzeyde olabilir. Bu destek ağları, işsizlik kaygısı üzerindeki etkilerini dengeleyebilir.

Araştırmanın sonucunda resim öğretmenliği öğrencilerinin sınıf düzeyine göre işsizlik kaygısı toplam ve alt boyut puanlarının anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Son sınıf öğrencileri iş piyasasına daha yakın oldukları için bu kaygıyı daha yoğun yaşayabilecekleri düşünülse de erken sınıf öğrencileri de gelecekteki iş olanakları konusunda endişe duyabilirler. Bununla birlikte eğitim kurumları, tüm sınıf düzeylerindeki öğrencilere benzer kariyer danışmanlığı ve mesleki gelişim destekleri sağlayabilir. Bu destekler, öğrencilerin işsizlik kaygılarını azaltmada etkili olabilir ve sınıf düzeylerine göre farklılaşmamasını sağlayabilir.

Araştırmanın sonucunda resim öğretmenliği öğrencilerinin gelir düzeyine göre işsizlik kaygısı toplam ve alt boyut puanlarının anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durumun nedeni; sanat eğitimi, öğrencilerinin yaratıcılıklarını ve sanatsal becerilerini geliştirmeye odaklanması ve bu becerilerin, gelir düzeyinden bağımsız olarak benzer şekillerde öğrenilip

geliştirilmesi olabilir. Bu nedenle, öğrencilerin işsizlik kaygısı gelir düzeylerinden etkilenmeyebilir. Bu araştırma sonuçlarına göre aşağıda bir grup öneride bulunulmuştur:

5.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Öğrencilere stres yönetimi, mindfulness ve dayanıklılık eğitimleri verilmelidir. Bu eğitimler, öğrencilerin zorlu durumlarla başa çıkma becerilerini artırabilir ve genel yaşam doyumlarını yükseltebilir.
- Üniversitelerde öğrencilere ücretsiz ve erişilebilir psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır. Bu hizmetler, öğrencilerin stres, kaygı ve depresyon gibi duygusal zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olabilir.
- Öğrencilere kariyer planlaması ve iş arama süreçlerinde destek sağlayacak kariyer danışmanlığı hizmetleri sunulmalıdır. Kariyer danışmanları, öğrencilere hedef belirleme, CV hazırlama ve iş görüşmelerine hazırlık konularında yardımcı olabilir.
- Öğrencilere staj ve iş deneyimi fırsatları sunulmalı, bu sayede pratik tecrübe kazanmaları teşvik edilmelidir. İş deneyimi, öğrencilerin iş güvencesi algısını artırabilir ve iş piyasasında daha rekabetçi olmalarını sağlayabilir.
- Öğrencilere yönelik mesleki eğitim ve sertifikasyon programları düzenlenmeli, bu sayede niteliksel bilgi ve becerilerini artırmaları sağlanmalıdır. Ek beceriler kazanmak, öğrencilerin iş piyasasında rekabet avantajı elde etmelerine yardımcı olabilir.
- Öğrencilerin yaratıcılıklarını sergileyebilecekleri projeler ve sergiler düzenlenmeli, bu etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri teşvik edilmelidir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin özgüvenlerini ve umut düzeylerini artırabilir.
- Öğrencilerin sosyal destek ağlarını güçlendirmek için destek grupları ve topluluklar oluşturulmalı, bu gruplar aracılığıyla öğrencilerin birbirleriyle deneyimlerini paylaşmaları teşvik edilmelidir.
- Mezunlar ve profesyonellerle mentorluk programları düzenlenmeli, öğrencilerin bu programlar aracılığıyla rehberlik almaları sağlanmalıdır. Mentorlar, öğrencilerin kariyer yolculuklarında rehberlik edebilir ve motivasyonlarını artırabilir.

- Gelir düzeyi düşük öğrencilere yönelik burs ve mali yardım programları artırılmalı, bu sayede ekonomik kaygılarının azaltılması sağlanmalıdır. Mali güvence, öğrencilerin eğitimlerine odaklanmalarına yardımcı olabilir.
- İş piyasası, kariyer fırsatları ve işsizlikle başa çıkma stratejileri hakkında bilgilendirme seminerleri düzenlenmeli, öğrencilerin bu konularda bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
- Öğrencilere akademik danışmanlık ve destek hizmetleri sunulmalı, bu sayede akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olunmalıdır. Akademik başarı, öğrencilerin genel yaşam doyumunu ve umut düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir.
- Öğrencilere yönelik kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmeli, bu etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sanatsal bakış açıları ve sosyal etkileşimleri artırılmalıdır.

5.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Gelecekteki araştırmalar için, farklı yaş gruplarından ve sosyoekonomik düzeylerden gelen örneklemlemlerle doğrulama yapılabilir.
- Nicel bulguları destekleyebilecek nitel veriler toplayarak, araştırmanın kapsamı genişletilebilir. Böylelikle öğrencilerin yaşadıkları deneyimler hakkında daha derinlemesine bilgiler elde edilebilir.
- İleriye dönük araştırmalarda, araştırma değişkenleri ile incelenen faktörlerin farklı demografik gruplara göre nasıl farklılaştığını anlamak amacıyla, her bir demografik değişkenin etki derecesini istatistiksel olarak daha ayrıntılı incelenebilir.
- Araştırmanın genellenebilirliğini artırmak için, farklı üniversitelerden ve coğrafi bölgelerden daha büyük bir örneklem grubu kullanılabilir. Bu sayede araştırmanın bulguları daha güvenilir ve geniş bir kitleye uygulanabilir hale gelebilir.
- Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular ışığında, yeni araştırma soruları oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Andaç, F. (2010). *İşsizlik sigortası*. Ankara: TÜHİS.
- Anık, M., & Özkan, A. (2016). Türkiye'de gençlik ve üniversite ilişkisi: Yapısal sorunlar ve somut öneriler. *İş, Güç: The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 18(2), 176-193.
- Appleton, S., & Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480.
- Arslan, C., Oral, T., & Karababa, A. (2018). Examination of secondary school students' hope levels in terms of Anxiety, depression and perfectionism. *Eğitim ve Bilim*.
- Arsovski, S., & Stojković, D. (2014). *Quality of life on rural communities*. Paper presented at the 41st National Conference on Quality and 9th National Conference on Quality of Life, Quality Festival, Kragujevac.
- Aytaç, S., & Keser, A. (2002). İşsizliğin çalışan birey üzerindeki etkisi. *İşgüç: The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 4(2), 81-92.
- Balakrishnan, R. (1999). *Unemployment and growth dynamics: Theory and OECD evidence*. Doctoral Dissertation, London School of Economics and Political Science, London.
- Balkaya, E. (2017). *Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi: TRAI Bölgesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baumeister, F. C., & Tice, D. M. (1990). Anxiety and social exclusion. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(2), 165-195.
- Biçerli, M. K. (2007). *Çalışma ekonomisi*. İstanbul: Beta.

- Bloch, E. (1976) Dialectics of hope. *New German Critique* 9(3), 10
- Borjas, G. J. (2015). *Labor economics* (Ç. E. Şahin, K. Gökten & Ü. Akçay, Çev.). Bursa: Ezgi.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133), 52-59.
- Börü, A. (2000). *Üniversite giriş sınavlarında öğrencilerin yaşadığı kaygı ve nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bruehl, A. L. (2009). *General anxiety and academic indicators as predictors of test anxiety in adolescents*. Doctoral Dissertation, University of Florida College of Education, Florida.
- Cenkseven Önder, F. (2015). Öznel iyi olma. S. Doğan (Ed.), *Yaşam doyumu* içinde (s. 1-22). Ankara: Nobel.
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well-being: Exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling & Development*, 77(2), 141-152.
- Craig, K. J., & Chamberlain, S. R. (2009). The neuropsychology of anxiety disorders. In D. J. Stein, E. Hollander, & B. O. Rothbaum (Eds.), *Textbook of anxiety disorders* (pp. 87-102). Washington: American Psychiatric.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Cüceloğlu, D. (2004). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi.
- Çoban, O. (2009). *Makro iktisat*. Ankara: Gazi.
- Çondur, F., & Bölükbaş, M. (2014). Türkiye'de işgücü piyasası ve genç işsizlik-büyüme ilişkisi üzerine bir inceleme. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2) 77-93.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A., & Açık, Y. (2012). Doğu Anadolu'da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 189-196.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.

- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E., & Fujita, F. (1995). Resources, personal strivings, and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 926-935.
- Diener, E., & Oishi, S. (2000). Money and happiness: Income and subjective well-being across nations. In E. Diener & E. M. Suh (Eds.), *Culture and subjective well-being* (pp. 185-218). Cambridge: MIT.
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81-84.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40(1-2), 189-216.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Eagly, A. H., & Carli, L. L. (2007). *Through the labyrinth: The truth about how women become leaders*. Boston: Harvard Business.
- Easterlin, R. A. (2001). Income and happiness: Towards a unified theory. *The Economic Journal*, 111(473), 465-484.
- Ehtiyar, R., & Üngüren, E. (2008). Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 159-181.
- Ersoy Kart, M., & Erdost, H. E. (2008). Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(2), 275-288.
- Ersoy, A. F., Günay, G., & Ersoy, Y. (2017, Mayıs). Üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik işsizlik kaygısı: Sosyal hizmet perspektifinden bir değerlendirme. Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Saraybosna.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(36), 139.

- Frankl, V. (1985). *Man's search for meaning*. Boston: Beacon.
- Freeman, R. B. (1979). Why is there a youth labor market problem?. In I. Sawhill & B. Enderson (Eds.), *Youth Employment and Public Policy* (pp. 1-16). New Jersey: Prentice Hall.
- Frisch, M. B. (2005). *Quality of life therapy: Applying a life satisfaction approach to positive psychology and cognitive therapy*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Gallagher, M. W., Marques, S. C., & Lopez, S. J. (2017). Hope and the academic trajectory of college students. *Journal of Happiness Studies*, 18(2), 341-352.
- Geçtan, E. (2005). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Metis.
- Gottschalk, L. A. (1974). Hope and other deterrents to illness. *American Journal of Psychotherapy*, 28(3), 383-393.
- Görllich, D., Stepanok, I., & Al Hussami, F. (2013). *Youth unemployment in Europe and the world: Causes, consequences and solutions* (Kiel Policy Brief, No. 59). Kiel Institute for the World Economy.
- Guichard, S., & Rusticelli, E. (2010). *Assessing the impact of the financial crisis on structural unemployment in OECD countries* (OECD Economic Department Working Papers No. 767). OECD.
- Gül, H. (2008). Türkiye'nin eğitim sorunları; AKP'nin eğitime bakışı ve çözüm önerileri. *Toplum ve Demokrasi*, 2(3), 181-196.
- Gündoğan, N. (1999). Genç işsizliği ve Avrupa Birliğine üye ülkelerde uygulanan genç istihdam politikaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1), 63-79.
- Gündoğan, N., & Biçerli, M. K. (2003). *Çalışma ekonomisi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi.
- Güngör, T. (2011). *Selçuk Üniversitesi resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin kaygı ve yaşam doyumu düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Haybron, D. M. (2004). Happiness and the importance of life satisfaction. *Department of Philosophy, Rutgers University*, 1, 22.

- Hazar, Z., & Özpolat, Z. (2023). Fitness yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı, yaşam tatmini ve egzersiz bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Ağrı ili örneği). *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 8-15.
- Heller, D., Watson, D., & Ilies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: A critical examination. *Psychological Bulletin*, 130(4), 574.
- Hirschi, A. (2014). Hope as a resource for career exploration: Mediating effects of work motivation and job satisfaction. *Journal of Vocational Behavior*, 86(2), 52-58.
- International Labour Organization. (2016). *World employment social outlook*. Geneva https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/publ/documents/publication/wcms_513739.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Jimeno, J. F., & Rodriguez Palenzuela, D. (2002). *Youth unemployment in the OECD: Demographic shifts, labour market institutions, and macroeconomic shocks* (European Central Bank Working Paper Series No. 155). European Central Bank.
- Karabulut, A. (2007). *Türkiye'deki işsizliği önlemede aktif istihdam politikalarının rolü ve etkinliği*. Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Karataş, Z., Uzun, K., & Tagay, Ö. (2021). Relationships between the life satisfaction, meaning in life, hope and COVID-19 fear for Turkish adults during the COVID-19 outbreak. *Frontiers in psychology*, 12, 633384.
- Kemp, P., & Barry, M. (2005). Young people and unemployment: From welfare to workfare?. In M. Barry (Ed.), *Youth policy and social inclusion: Critical debates with young people* (pp. 139-156). Routledge; Taylor & Francis.
- Kılınç, M., & Uzun, K. (2020a). Ergenlerin yaşam doyumlarının yordayıcıları olarak direkt ve dolaylı akran baskısı. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1241-1271.
- Kılınç, M., & Uzun, K. (2020b). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının yordayıcıları olarak akran zorbalığı ve akran mağduriyeti. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1400-1439.

- Kim, K. H. K. (2001). *Perceived levels and sources of anxiety of senior nursing students in the clinical setting*. Doctoral Dissertation, University of Wisconsin School of Nursing, Madison.
- Korkmaz, A., & Mahiroğulları, A. (2007). *İşsizlikle mücadelede emek piyasası politikaları Türkiye ve AB ülkeleri*. Bursa: Ekin.
- Köknal, Ö. (1995). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın.
- Köknal, Ö. (1998). *Yaşamın zaferi*. Altın.
- Kuhnert, K. W. (1985). *A psychosocial study of unemployment and work values*. Doctoral Dissertation, Kansas State University Department of Psychology, Kansas.
- Kumaş, H. (2001). *İşsizliğin psiko-sosyal boyutu ve çalışma yaşamına ilişkin değerler üzerindeki etkileri*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kurt, İ. (2006). *Sorularla kaygı ve sınav kaygısı*. Ankara: Asil.
- Lacey, J. N., & Crosby, O. (2004). Job outlook for college graduates. *Occupational Outlook Quarterly*, 48(4), 15-27.
- Lazarus, R. S. (1999). *Stress and emotion: A new synthesis*. New York: Springer.
- Liu, W., Mei, J., Tian, L., & Huebner, E. S. (2016). Age and gender differences in the relation between school-related social support and subjective well-being in school among students. *Social Indicators Research*, 125, 1065-1083.
- Liu, W., Mei, J., Tian, L., & Huebner, E. S. (2016). The longitudinal relationship between academic stress and adolescents' depressive symptoms: The mediating role of parents' depressive symptoms. *Journal of Adolescence*, 53(3), 107-115.
- Lordoğlu, K., & Özkaplan, N. (2007). *Çalışma iktisadı*. İstanbul: Der.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Mehmet, Ö., & Kılıç, C. (2009). *Çalışma ekonomisi teorisi*. Ankara: Gazi.
- Oishi, S., Kesebir, S., & Diener, E. (2011). Income inequality and happiness. *Psychological Science*, 22(9), 1095-1100.

- Öner, N., & LeCompte, A. (1998). *Durumluk-sürekli kaygı ölçeği el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Önocal, D. (2008). *İşsizlik sürecinin bireyler üzerindeki psikolojik ve sosyoekonomik etkileri: Sivas örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C., & Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of Mood Disorders*, 3(3), 107-130.
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y., & Sarioğlu, İ. (2006). *İşsizlik sorununun çözümünde küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin desteklenmesi*. İstanbul: İTO.
- Özer, M., & Karabulut, Ö. Ö. (2003). Life satisfaction in the elderly. *Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Özgüven, A. (1997). *İktisat bilimine giriş*. İstanbul: Filiz.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM.
- Öztürk, M. (1997). *10-13 yaşları arasındaki çocuklarda umutsuzluk ve yalnızlığın bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Adana.
- Özyürek, A., & Demiray, K. (2010). Yurtta ve ailesi yanında kalan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(2), 247-256.
- Paul, K. I., & Moser, K. (2006). Incongruence as an explanation for the negative mental health effects of unemployment: Meta-analytic evidence. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 79(4), 595-621.
- Purutçuoğlu, E., & Aksel, C. (2017). Engelli kadınların beden imajı algısı ile yaşam doyumunun belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(50), 428.
- Rice, R. W. (1984). Organizational work and the overall quality of life. *Applied Social Psychology Annual*, 5(1), 155-158.
- Roberts, R., Golding, J., Towell, T., & Weinreb, I. (1999). The effects of economic stress on art students. *Educational Psychology*, 19(1), 41-54.
- Sennett, R. (2011). *Yeni kapitalizm kültürü*. İstanbul: Ayrıntı.

- Sezer Akgün, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sheehan, D. (1986). *The anxiety disease*. New York: Bantam.
- Shin, D. C., & Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(1), 475-492.
- Smith, H., & Davis, J. (2006). The impact of financial stability on art students' well-being. *Journal of Art Education*, 59(3), 12-19.
- Smith, M., & Cooper, H. (2004). Gender differences in job insecurity and psychological well-being. *Journal of Occupational Health Psychology*, 9(2), 143-158.
- Snyder, C. R. (1995). Conceptualizing, measuring, and nurturing hope. *Journal of Counseling & Development*, 73(3), 355-360.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249-275.
- Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (Eds.). (2002). *Handbook of positive psychology*. Oxford: Oxford University.
- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., & Harney, P. (1991). The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(4), 570-585.
- Snyder, C. R., Rand, K. L., & Sigmon, D. R. (2003). Hope theory: A member of the positive psychology family. In S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 257-276). Oxford University Press.
- Spielberger, C. D. (1972). Anxiety as an emotional state. In C. D. Spielberger (Ed.), *Anxiety: Current trends in theory and research* (pp. 3-19). Cambridge: Academic.
- Staats, S. (1989). Hope: Expected positive affect in an uncertain future. In S. Staats & M. Snyder (Eds.), *The psychology of hope* (pp. 3-18). Oxford: Oxford University.
- Staats, S. R., & Stassen, M. A. (1985). Hope: An affective cognition. *Social Indicators Research*, 17, 235-242.

- Stotland, E. (1969). *The psychology of hope: An integration of experimental and clinical studies*. New Jersey: Jossey-Bass.
- Suadiye, Y., & Aydın, A. (2009). Anksiyete bozukluğu olan ergenlerde bilişsel hatalar. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 12(4), 172-179.
- Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of Vocational Behavior*, 16(3), 282-298.
- Şahin, İ., & Fırat, N. Ş. (2009). The problems of university students. *Education Sciences*, 4(4), 1435-1449.
- Şahin, Ş. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Şeyhoğlu, M. (2005). *Öğretmenlerin ve yöneticilerin bilgisayar kaygı düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Talas, C. (1997). *Toplumsal ekonomi çalışma ekonomisi*. Ankara: İmge.
- Tekin, A. N. (2015). *Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Tokol, A., & Alper, Y. (2015). *Sosyal politika*. Bursa: Dora.
- Tompkins, M. A. (2013). *Anxiety and avoidance: A universal treatment for anxiety, panic, and fear*. California: New Harbinger.
- Toronto University Quality of Life Research Unit. (2019). *The quality of life model*. http://sites.utoronto.ca/qol/qol_model.html sayfasından erişilmiştir.
- Umut. (t.y) *Türk Dil Kurumu* içinde <https://sozluk.gov.tr/?q=umut&aranan> sayfasından erişilmiştir.
- Usluel, Y. K., & Demiraslan, Y. (2005). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonunu incelemede bir çerçeve: Etkinlik kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 134-142.
- Ünsal, E. M. (2011). *Makro iktisat*. Ankara: İmaj.
- Vara, Ş. (1999). *Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyumu ve genel yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Varol, S. (1990). *Lise son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Veenhoven, R. (1991). Is happiness relative?. *Social Indicators Research*, 24(1), 1-34.
- Weich, S., & Lewis, G. (1998). Poverty, unemployment, and common mental disorders: Population based cohort study. *BMJ*, 317(7151), 115-119.
- White, S., & Kenyon, P. (2001). *Enterprise based youth employment policies, strategies and programmes skills*. [https://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_104022/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_104022/lang-en/index.htm) sayfasından erişilmiştir.
- Yavuz, A. (2010). *İşgücü, istihdam ve kriz olgusu*. İstanbul: İTO.
- Yeniçeri, N., Mevsim, V., Özçakar, N., Özcan, S., Güldal, D., & Başak, O. (2007). Tıp eğitimi son sınıf öğrencilerinin gelecek meslek yaşamları ile ilgili yaşadıkları anksiyete ile sürekli anksiyetelerinin karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 21(1), 19-24.
- Yentürk, N., & Başlevent, C. (2007). Türkiye’de genç işsizliği. http://giz2008.org/kaynaklar/genc_issizligi_raporu.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, E., & Altınok, V. (2009). Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 59(59), 451-470.
- Young, W. D. (1985). *The effect of length of unemployment on self-esteem, locus of control, and anomy*. Doctoral Dissertation, University of Tulsa Department of Psychology, Tulsa.
- Yurdakul, T. (2006). *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi uygulamalı sanatlar eğitimi bilim dalı seramik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin işsizlik kaygıları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zaim, S. (1992). *Çalışma ekonomisi*. İstanbul: Filiz.
- Ziyalar, A. (2006). *Erişkin psikopatolojisi*. İstanbul: Yüce.

EKLER

EK 1. Etik Kurul

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-993239
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

11.07.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Umut KOR'un, Doç.Dr.Murat ASLAN'ın** danışmanlığında yürüttüğü **"Resim İş Eğitimi Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Umut ve İşsizlik Kaygısının İncelenmesi"** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **09.07.2024** tarih ve **12** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 1073

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Doç. Dr. Murat ASLAN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Belge Doğrulama Kodu :BSM13873C3

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/gazi-universitesi-ebys>

EK 2. Sürekli Umut Ölçeği Kullanım İzni

Sinem Tarhar

Alıcı: ben

10 Şub Cmt 22:20

Umut merhaba,

Sürekli Umut Ölçeği'ni yüksek lisans tez çalışmada kullanabilirim. İhtiyaç olan bilgiler ekteki makalede mevcuttur. Başarılar dilerim

Umut Kor

şunu yazdı:

Doç. Dr. Sinem TARHAN

Bartın Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı

Birek • Gmail tarafından tarandı

EK 3. İşsizlik Kaygısı Ölçeği Kullanım İzni

Adem KORKMAZ <

Alici: ben ▾

Umut Bey merhabalar,

Ölçeği kullanabilirsiniz, iyi çalışmalar.

From: Umut Kor [mailto:

Sent: Wednesday, February 14, 2024 4:56 PM

To:

Subject: Ölçek izni

Sayın Hocam Merhaba,

↩ Yanıtla

➡ Yönlendir

EK 4. Yaşam Doyumu Ölçeği Kullanım İzni

Abidin DAĞLI

Alıcı: ben

22 Ara 2023 Cum 00:23

Sn. Umut KOR

Tarafımızdan Türkçeye uyarlanan "Yaşam Doyumu Ölçeği"ni çalışmalarınızda memnuniyetle kullanabilirsiniz. Ölçek ekte sunulmuş olup, gerekli açıklamalar çalışmada mevcuttur. İyi çalışmalar diliyorum.

Sevgilerimle.

Doç. Dr. Abidin DAĞLI

EK 5. Kişisel Bilgi Formu

1.Cinsiyet: K() E()	2.Yaş:
3.Sınıf Düzeyi: 1() 2() 3() 4()	4.Algılanan gelir düzeyi: Düşük () Orta () Yüksek ()
5.İş Tecrübeniz: Var() Yok()	6.Yaşamınızın önemli bir kısmını geçirdiğiniz yerleşim yeri: Belde/Köy () İlçe () İl () Büyükşehir ()

EK 6. Sürekli Umut Ölçeği

Aşağıda sizin düşüncelerinizi belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Lütfen her ifadenin karşısında bulunan ve ifadeye ne kadar katıldığınızı gösteren seçeneği işaretleyiniz.	Kesinlikle Yanlış	Çoğunlukla Yanlış	Oldukça Yanlış	Biraz Yanlış	Biraz Doğru	Oldukça Doğru	Çoğunlukla Doğru	Kesinlikle Doğru
1. Sıkıntılı bir durumdan kurtulmak için pek çok yol düşünebilirim.								
2. Enerjik bir biçimde amaçlarıma ulaşmaya çalışırım.								
3. Çoğu zaman kendimi yorgun hissedirim.								
4. Bir problemin bir çok çözüm yolu vardır.								
5. Tartışmalarda kolayca yenik düşerim.								
6. Hayatta önem verdiğim şeylere ulaşmak için pek çok yol düşünebilirim.								
7. Sağlığım için endişelenirim.								
8. Başkalarının ümitsizliğe kapıldığı durumlarda bile sorunu çözecek bir yol bulabileceğimi bilirim.								
9. Geçmiş yaşantıları beni geleceğe iyi hazırladı.								
10. Hayatta oldukça başarılıyım.								
11. Genellikle endişelenecek bir şeyler bulurum.								
12. Kendim için koyduğum hedeflere ulaşırım.								

EK 7. Yaşam Doyumu Ölçeği

	Aşağıda sizin düşüncelerinizi belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Lütfen her ifadenin karşısında bulunan ve ifadeye ne kadar katıldığınızı gösteren seçeneği işaretleyiniz.	Hiç katılmıyorum	Çok az katılıyorum	Orta düzeyde katılıyorum	Büyük oranda katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	İdeallerime yakın bir yaşıntım vardır.					
2.	Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3.	Yaşamımdan memnunum.					
4.	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.					
5.	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim					

EK 8. İşsizlik Kaygısı Ölçeği

	Aşağıda sizin düşüncelerinizi belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Lütfen her ifadenin karşısında bulunan ve ifadeye ne kadar katıldığınızı gösteren seçeneği işaretleyiniz.	1. Tamamen Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Orta düzeyde katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Tamamen katılıyorum
1.	Kendimi gelecekte çalışmak istediğim alanla ilgili bilgi ve beceri sahibi olarak göremiyorum.					
2.	Türkiye’ de eğitimli genç iş gücünün işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi iş bulma ümidimi kırmaktadır.					
3.	Okuduğum bölümle ilgili istihdam olanaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum.					
4.	Eğitimim sonrası sanırım bu hayata tutunamayacağım.					
5.	Gelecekte iş yaşantımı ve meslek sahibi olmayı bir muamma olarak görüyorum.					
6.	Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.					
7.	Yakın gelecekte bir insan kaynağı olarak, önümü göremiyorum.					
8.	Yapmak istediğim meslekte işgücü ihtiyacının azalması beni korkutuyor.					
9.	Türkiye’ de mezun olacağım bölümle ilgili iş olanakları kısıtlıdır.					
10.	Yakın arkadaşlarımın işsizlik kaygıları bana da işsiz kalabileceğimi düşündürmektedir.					
11.	KPSS, TUS, ALES gibi sınavlar ve ya formasyon almam iş ya da işsizlik hayatımın başlangıcıdır.					
12.	Ülkemizde istihdam olanaklarının eğitimli gençler için az olması iş bulamayacağımı düşündürmektedir.					
13.	Şimdiki hayatıma oranla istikbalde daha mutlu olacağımı umuyorum.					
14.	Aldığım eğitim gelecekteki mesleğim için yetersiz kalabilir.					
15.	İlerde çalışmak istediğim sektörün gittikçe daraldığını görüyorum.					
16.	Yakın çevremın üniversiteyi bitirdikten sonra işsiz kalmaları neden okuduğumu sorgulatmakta, nasılsa iş yok düşüncesiyle okulu bırakmayı düşündürmektedir.					
17.	Ailemden yakın gelecekte meslek sahibi olmam için bir baskı görüyorum.					
18.	İşsiz kalmamın çevreme karşı itibarımı yitireceğimden ve gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim.					
19.	Sağlam bir işim olması için sanırım lisansüstü eğitim almam gerekecek.					
20.	Bu gidişle meslek sahibi olabilmem için yeni bir bölüm daha okumam gerekecek.					
21.	Kendimi nitelikli bir işgücü olarak göremiyorum.					
22.	Aldığım eğitimle ilişkili mesleğin gelir olarak ihtiyaçlarımı karşılamayacağını düşünüyorum.					
23.	Sahip olduğum nitelikler ve almakta olduğum eğitim iyi yerlere gelebilmem için yeterli değildir.					
24.	Mezun olduktan sonra yakın zamanda(0-3 yıl) iş bulamamam benim için bir travmadır					
25.	Yakın çevremın mezun olduktan sonra iş bulamama durumları bana da gelecekte iş bulamavacağımı düşündürmektedir.					
26.	Yakın arkadaşlarımın yaşadığı işsizlik kaygısı beni de etkilemektedir.					

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..